

KAZAKİSTAN

YAŞ VE KURU MEYVE SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: 29.05.2026

Raporu Hazırlayan: Aktau Ticaret Ataşeliği

İÇİNDEKİLER

1. Ülkede Yaş ve Kuru Meyve Sektörü.....	4
1.1. Ülkede Meyve Sektöründe Üretim ve Tüketim.....	4
1.2 Meyve Sektöründe Ülkede Ortalama Üretici Fiyatları	5
1.3 Meyve Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi	5
2. Ülkenin Meyve Sektöründe Dış Ticareti	6
2.1 Meyve Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ülkeler..	6
2.2 Meyve Sektöründe Ülkenin Onlu Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler....	7
2.3. Meyve Sektöründe Ülkenin Altılı Tarifede En Fazla İhracat Yaptığı Ülkeler.....	8
2.4. Meyve Sektöründe Ülkenin Altılı Tarifede En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler.....	9
3. Meyve Sektöründe Ülkemizden Kazakistan'a İhracat (Değer ve Miktar)	9
3.1 Türkiye'nin Kazakistan'a Meyve İhracatı (Değer; Bin \$)	9
3.2 Türkiye'nin Ülkeye Meyve İhracatı (Miktar: KG)	10
3.3 Türkiye'nin Kazakistan'a Meyve İhracatında Rakip Ülkeler (2025)	10
4. Meyve Sektöründe İhracat Yoluyla Pazara Giriş	11
4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler	11
4.2 Meyve Sektöründe Önde Gelen Firmalar	11
4.2.1 Meyve Sektöründe Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri	13
4.2.2 İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar	13
4.3 Sektörde İthalatta Zorunlu Belgeler	14
4.4 Sektörde Sevk Öncesi İnceleme Zorunluluğu Ve Yetkilendirilmiş Gözetim Şirketleri	14
4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar ve Tarihleri	14
4.6 Sektör Firmalarına Hitap Eden Ve Gerçekleştirilmesi Planlanan Ticaret Heyetleri ..	15
4.7 İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler	15
4.8 Ülkenin STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hk. Bilgi	15
4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler	15
4.10 Sektörde Standartlar	15
4.11 Sektörde Etiketleme	16
4.12 Sektörde Ambalajlama	16
4.13 Lojistik ve Depolama	16
4.14 Dağıtım Kanalları	17
4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)	17
4.16 Sektörde Vergiler (Gümrük Vergisi, KDV, Özel Tüketim Vergisi vd.)	17
4.17 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller	18
5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar	18
6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler	19
7. Sektörde İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler	19
8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar	20
9. Genel Değerlendirme	21
10. Yararlı Adresler	22
11. Kaynakça.....	24
Ek-1 Meyve Ürünlerinde Kazakistan 2023- 2024- 2025 İthalat Seyri-Değişim Oranları- Ürün Payları	25
Ek-2 Meyve Ürünlerinde İthalatında Kazakistan Pazar Payları (2025)	37

YASAL UYARI

Bu raporda yer alan bilgi, yorum ve tavsiyeler yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Burada yer alan ve hiçbir şekilde yönlendirici nitelikte olmayan içerik, yorum ve tavsiyeler genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Burada yer alan bilgiler Aktau Ticaret Ataşeliği tarafından genel bilgilendirme amacı ile hazırlanmıştır.

Hiçbir şekilde yönlendirici nitelikte olmayan bu içerik, genel anlamda bilgi vermeyi amaçlamakta olup; bu içeriğin, müşterilerin ve diğer yatırımcıların alım satım kararlarını destekleyebilecek yeterli bilgileri kapsamayabileceği dikkate alınmalıdır. Bu sayfalarda yer alan çeşitli bilgi ve görüşlere dayanılarak yapılacak ileriye dönük yatırımlar ve ticari işlemlerin sonuçlarından ya da ortaya çıkabilecek zararlardan Ticaret Bakanlığı sorumlu tutulamaz.

YAŞ VE KURU MEYVE SEKTÖRÜ

1. Ülkede Yaş Ve Kuru Meyve Sektörü

Kazakistan; Türk Cumhuriyetleri'nin en zengini ve kişi başı milli geliri 15 bin doları bulan dış ticaret fazlası veren bir ülkedir. Dünyada birçok pazar küçülürken, Kazakistan inşaattan gıdaya, perakendeden sağlığa geni bir yelpazede kurulduğu günden buyana büyümektedir.

Topraklarının yaklaşık %9.4'ünün yer aldığı Ural Nehri Havzasında karma çayır, orman veya ağaçsız çayır bitki örtüsü hâkimken, ülkenin %33.2'lik kısmında iklim yarı serttir ve %44'ü ise (batının tamamı, güneyin çoğu yeri) çöldür. Bu bölgelerin genel özellikleri ise erozyona uğramış, parçalanmış, dağlık ve çıplak arazilerden oluşmuş olmalarıdır.

Ülkede yaş ve kuru meyve sektörü tarım sektörü içerisinde gelişmekte olan alt sektörlerden biridir. Ülkenin iklimsel ve coğrafi koşullarına bağlı olarak üretim bölgesel farklılıklar göstermektedir. Meyve üretimi ağırlıklı olarak ülkenin güney bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bu kapsamda özellikle elma, kayısı, üzüm ve bazı sert çekirdekli meyveler öne çıkmaktadır.

Bununla birlikte ülke meyve tüketiminde büyük oranda ithalat bağımlıdır. Tüketilen narenciye ürünleri, tropikal meyveler ve kuru meyve ürünlerinin çok önemli bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Bu durum sektörde dış ticaretin belirleyici rol oynadığını göstermektedir.

Yaş ve kuru meyve ürünlerinin pazara sunulmasında toptan satış kanalları, perakende zincirler ve süpermarketler, küçük perakende ve bireysel satış noktaları, geleneksel açık yerel pazarlar ve son yıllarda gelişmekte olan online perakende platformları önemli rol oynamaktadır. Kuru meyveler yerel pazarlar, marketler, zincir marketler ve organik dükkânlarda perakende olarak satılmaktadır.

Ülkenin yaş ve kuru meyve sektörü, gelişip büyümeye bağlı olarak artan tüketim talebi, gelişen perakende altyapısı ve bölgesel ticaret imkânları açısından büyüme potansiyeline sahiptir. Coğrafi konumu itibarıyla Orta Asya bölgesi ile Rusya ve Çin pazarlarına yakınlığı da ülkenin sektör açısından dış ticaret potansiyelini artıran unsurlar arasındadır. Özellikle, Avrasya Ekonomik Birliği ve coğrafik olarak Asya pazarına kolay erişim imkânına sahip bir pazardır.

Meyve üretim ve tüketimi ile ilgili veriler ülkenin iklim koşulları, üretimde verimlilik sorunları ve ülkenin ithalata olan bağımlılığı nedeniyle değişkenlik göstermektedir. Dünya gıda standartlarına göre Kazakistan'ın yıllık meyve ihtiyacı 2,5 milyon tonu aşarken, yerli meyve üretimi bir yılda yaklaşık 420 bin tonu oluşturuyor.

1.1. Ülkede Meyve Sektöründe Üretim ve Tüketim

2024 yılında Kazakistan tarımsal üretim değeri yaklaşık 8.3 trilyon tenge seviyesinde gerçekleşmiştir. 2025 yılında ise tarımsal üretim değerinin yaklaşık 9.8 trilyon tenge seviyesine ulaştığı ve bir önceki yıla göre yaklaşık %5.9 oranında artış gösterdiği açıklanmıştır. Bitkisel üretim sektörü ise 2025 yılında yaklaşık %7.6 oranında büyüme kaydetmiştir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) 2021 yılı verilerine göre, dünyada 56,3 milyon hektar alanda 747,8 milyon ton yaş meyve, 10.2 hektar alanda ise 162 milyon ton narenciye üretimi yapılmıştır.

Kazakistan'da tarımsal üretim genellikle geleneksel yöntemlerle yapılmakta olup, son yıllarda modern teknolojilerin kullanımı da artmaktadır. Elma, kayısı, üzüm, şeftali ve kiraz ülkede en yaygın yetiştirilen meyveler arasındadır. İthalata dayalı muz ve mandalina gibi birçok meyvede ise ev denemeleri ve örtü altı seralarında üretilen miktarlar çok az ve ölçülemeyecek kadar sınırlıdır. Bununla birlikte son yıllarda devlet destekli bahçecilik projeleri kapsamında kademeli olarak gelişme göstermektedir. Tarım Bakanlığı ülkenin yaş meyve ve örtü altı (sera) yaş sebze yetiştiriciliği üretiminin geliştirilmesini sağlamak üzere, kaynak tahsisi ve teşvikler gibi uygulamalar geliştirme çabasıdır. Bakanlık ülkenin meyve üretim alanlarını arttırmayı hedeflemektedir.

Meyvecilik üretimi bölgesel olarak ülkenin güneyinde yer alan Türkistan, Almatı ve Jambıl bölgelerinde gelişmiştir. Söz konusu bölgelerde başta elma olmak üzere kayısı, üzüm ve diğer bahçe ürünlerinin üretimi öne çıkmaktadır. Sera yetiştiriciliği de iklim koşullarının daha yumuşak olması nedeni ile yine ülkenin güney bölgelerinde daha çok gelişmiştir.

2025 yılı itibarıyla elma üretimi yaklaşık 205 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre yaklaşık %9.1 oranında azalma görülmüştür. Bu düşüşün büyük ölçüde sert iklim koşullarından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Kazakistan'ın meyve ürünleri üretimi verilerine <https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM/Belgeler/Ulke%20Masalar%C4%B1/Kazakistan.pdf> adresinde yer alan T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın Kazakistan Tarım Sektörü Ülke Yatırımcı Rehberi'nden (2024) ulaşılabilir.

Our World in Data 2023 Raporuna göre, Kazakistan'ın yıllık kişi başına meyve tüketimi 63.55 Kg'dır. Bir açıklamaya göre, dünya gıda standartlarına göre Kazakistan'ın yıllık meyve ihtiyacı 2,5 milyon tonu aşmaktadır. Yerli meyve üretimi bir yılda yaklaşık 420 bin tonu oluşturuyor ve sınırlı çeşitteki üretim ülke iç talebini karşılamada yetersizdir. Özellikle muz, mandalina, portakal, narenciye ürünleri ve sert çekirdekli ürünler dahil çok sayıda yaş veya kuru meyve gruplarında tedarik zincirinde ithalat yoluyla sağlanmaktadır. Her yıl ülkeye 230 bin tondan fazla meyve ithal edilmektedir. Tedarikçi ülkeler olarak Çin, Özbekistan, İran, Kırgızistan, Türkiye, Polonya, Beyaz Rusya, Moldova ve Azerbaycan öne çıkmaktadır.

1.2 Meyve Sektöründe Ülkede Ortalama Üretici Fiyatları

Yerli meyve üretiminin sınırlı olması nedeniyle ithalata dayalı olarak Kazakistan'da fiyatlar bölgelere ve ürün türlerine göre farklılık göstermektedir. Kazakistan İstatistik Kurumunca yapılan açıklamaya göre, Hane Halkı Gıda Tüketimi Üzerine 2025 yılında bir önceki yıla kıyasla meyveler dahil tüm temel gıda gruplarında tüketimde artış yaşanmıştır. Bir önceki yıla kıyasla 2024 yılında da benzer artış söz konusudur. Açıklanan enflasyon raporlarına göre, en çok artış sebze, meyve, et, balık, deniz ürünleri ve şeker fiyatlarında kaydedilmiştir.

Üretici fiyatlarında (Üretici Fiyat Endeksi) ise 2023–2025 döneminde yaklaşık %12.1 oranında artış olmuştur. Söz konusu fiyat artışlarının üretim maliyetlerindeki yükseliş, lojistik giderler ve arz kısıtları ile ilişkili olduğu değerlendirilmektedir. Fiyat artışları özellikle büyük şehirlerde daha belirgin hissedilmektedir.

1.3 Meyve Sektöründe Ülkede Toptan ve Perakende Satışlar

Kazakistan'da 2024 yılında toptan ticaret hacmi bir önceki yıla göre %8.6 artışla 47.255,2 milyar tenge olmuştur. Aynı dönemde perakende ticaret hacmi ise bir önceki seneye nazaran

%9.8 artışla 22.445,4 milyar tenge olarak gerçekleşmiştir. Taze ve kuru meyve ürünleri de bu perakende ticarete dâhildir.

Ülkede 2025 yılında toptan ticaret hacmi bir önceki yıla göre %9,5 artışla 53.503,9 milyar tenge kaydedilmiştir. Aynı dönemde perakende ticaret hacmi ise bir önceki seneye nazaran %7,5 artışla 26.392 milyar tenge olarak gerçekleşmiştir. Taze ve kuru meyve ürünleri de bu perakende ticarete dâhildir.

Meyve sektörü hem ithalat hacmindeki artış hem de modern perakende zincirlerinin gelişimine paralel olarak büyüme göstermektedir. Bu kapsamda meyve ürünleri başlıca aşağıdaki satış kanalları aracılığıyla tüketicilere ulaştırılmaktadır:

- Perakende zincirleri ve süpermarketler
- Temel ihtiyaç ürünlerinin perakende ticareti yapmanın yanında meyve ve sebze ürünleri bakımından belirli düzeyde ürün çeşitliliği olan küçük dükkanlar/ marketler
- Manav benzeri satış yerleri ile küçük perakende ve bireysel satış noktaları
- Geleneksel Halk Pazarlar
- Toptancı Halleri
- Online Satış Platformları

Özellikle Almatı ve Astana başta olmak üzere büyük şehirlerde modern perakende zincirlerinin payı artmakla birlikte, geleneksel halk pazarları halen önemli bir dağıtım kanalı olma özelliğini sürdürmektedir. Kazak halkının önemli bir bölümünün, halen, özellikle ülkede haftanın her günü hizmet veren kalıcı halk pazarlarını kullanmaya devam ettiği gözlenmektedir. Bu durumun temel sebepleri arasında, diğerleri yanında, halkın yerleşik tüketici alışkanlığı; mezkur pazarlarda diğer temel ihtiyaç maddelerinin temin imkanlarının bulunması ve nispeten fiyata duyarlılıklarının devam etmesi hususları gösterilebilir

Kuru meyveler yerel pazarlar, marketler, zincir marketler ve organik dükkânlarda ekseriyatla paketli şekilde perakende olarak satılmaktadır. Kuru meyve ürünleri açısından Kazakistan bölgesel ölçekte önemli bir tüketim pazarı konumundadır. Son yıllarda sağlıklı atıştırma tüketimine yönelik talebin artmasıyla birlikte özellikle kurutulmuş meyve, dondurularak kurutulmuş meyve ve karışık kuruyemiş ürünleri segmentlerinde büyüme gözlenmektedir.

2. Ülkenin Meyve Sektöründe Dış Ticareti

Kazakistan'da yaş ve kuru meyve sektörü dış ticaret açısından ağırlıklı olarak ithalata dayalıdır. Son yıllarda artan gelir düzeyi artışı yanında nüfus, şehirleşme ve modern perakende zincirlerinin gelişimi ile birlikte taze ve kuru meyve ürünlerine yönelik talep artışı, ithalat artışını beraberinde getirmiştir. Özellikle mandalina ve portakal gibi turunçgiller ile muz ve bazı sert çekirdekli meyve türlerinde ithalat oldukça yüksek düzeydedir.

Yaş ve kuru meyve sektörü Gümrük Tarife Cetvelinde 08. Fasılda (yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler; turunçgiller ve kavun kabukları) yer almaktadır.

2.1 Meyve Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ülkeler

2025

Sıra	Ülke Adı	İthalat Değer (ABD \$)	İthalat Miktarı (Kg)	% (İthalat Değeri/ Toplam İthalat)
1	Çin	195.322.304	353.903.955	19.27

2	Özbekistan	97.171.954	225.455.088	9.59
3	Ekvator	59.374.791	94.638.945	5.86
4	Polonya	29.634.041	53.365.807	2.92
5	Tacikistan	25.213.829	79.704.019	2.49
6	İran	24.186.662	57.856.768	2.39
7	Rusya	13.853.967	22.862.463	1.37
8	Belçika	8.167.792	15.299.384	0.81
9	Türkiye	7.768.470	10.212.523	0.77
10	Pakistan	7.496.736	15.738.219	0.74
İlk 10 Ülke Toplamı		468.190.546	929.037.171	46.18
Toplam *66 adet GTİP		514.379.200	1.003.640.200	100
Kazakistan Toplam İthalatı		64.847.013.007	0,793	

<https://stat.gov.kz/ru/>

Kazakistan tüm dünyadan 2023 yılında 491.275.839 ABD dolar değerinde 759.987 (ton) Kg, 2024 yılında 531.189.400 ABD dolar 990.476 (ton) Kg, 2025 yılında ise 514.379.200 dolar 1.001.373 (ton) Kg yaş veya kuru meyve ithalatı gerçekleştirmiştir. İthal edilen meyve miktarının ülke toplam ithalatı içindeki payı 2023'te % 0.803, 2024'te % 0.879, 2025'te ise % 0.793'dur. Meyve ithalatında 2024 yılında önceki seneye nazaran % 8.1 artış yaşanmıştır. 2025 yılında bir önceki yıla göre ithal edilen miktar yükselmiş ancak ithalat değerinde % 3.16 azalış olmuştur.

Ülkeye meyve ithalatı en çok sınır koşusu ülkelerden yapılmıştır. Meyve sektöründe Kazakistan ithalatlarında başlıca tedarikçiler Çin, Özbekistan, Ekvator, Polonya, Tacikistan, İran, Rusya, Belçika, Türkiye ve Pakistan'dır. Birinci sıradaki tedarikçi ülke Çin'den yapılan ithalat toplam ithalatın %19,27'sini oluşturmaktadır. Komşu ülke Özbekistan %9,59 ile ikinci tedarikçi ülkedir. Ekvator ülke muz tedarikinde liderdir. İlk 10 tedarikçi ülkenin toplam ithalat içindeki payı %46,18 seviyesindedir.

Türkiye, 2024 yılında Kazakistan'a 15.776.630 ABD dolar 13.841 (ton) Kg meyve ihracatı gerçekleştirmiştir. 2025 yılında Türkiye 7.768.470 ABD dolar ve 10.212.5 (ton) meyve ihracatı ile ülkede 9 uncu tedarikçi ülkedir. Son üç yılda meyve ihracatımız azalış eğiliminde olmakla birlikte, ülkeye kuru incir ve kuru kayısı gibi kurutulmuş meyve ihracatımızda artışlar görülmektedir.

2.2 Meyve Sektöründe Ülkenin Onlu Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler

Sıra No	Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	2025 İthalat Değeri (\$; Bin)	Türkiye'den İthalatı (\$; Bin)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
1	0803901000	Taze muzlar	64.188,7	-	-
2	0805210000	Mandalinalar	61.476,6	3.403,5	5,54
3	0806101000	Taze sofralık üzüm	58.941,3	-	-
4	0808309000	Taze armutlar	27.052,6	12,6	0,05
5	0809301000	Taze nektarinler	22.721,4	12,1	0,05
6	0813501500	Kurutulmuş meyve karışımları	18.565,7	-	-
7	0808108002	Taze elmalar	17.888,6	-	-
8	0804100000	Taze ve kuru hurmalar	14.102,3	8,6	0,06

9	0807110000	Taze karpuzlar	13.578,3	-	-
10	0806201000	Kuru üzüm, kuş üzümü	13.536,7	0,5	0,003
11	0804209000	Kuru İncir	817,6	671,5	82,13
12	0813100000	Kuru Kayısı	8.856,1	613,7	6,93
13	0802510000	Kabuklu Antep Fıstığı	1.943,6	22,9	1,18
14	0802520000	Kabuksuz Antep Fıstığı	73,0	1,3	1,75
15	0813409500	Diğer Meyve Kuruları	2.444,5	3,2	0,13
16	0813403000	Kuru armutlar	580,3	-	-
17	0813405000	Kurutulmuş papaya	32,8	-	-
18	0813401000	Kurutulmuş şeftaliler	31,9	-	-
08.Fasıl Toplamı (10 haneli 125 GTİP)			514.379.200	4.749.900	0,923

<https://stat.gov.kz/ru/>

2025 yılında Kazakistan'ın ithal ettiği başlıca meyveler muz, mandalina, üzüm, armut, nektarın, erik, elma, hurma, karpuz, kuş üzümüdür. Bu meyvelerden Muz'un %92,50'si Ekvator, Mandalina'nın %80'i Çin, Üzüm'ün %72'si Çin, Armut'un Çin-Polonya-Belçika önde olmak üzere farklı ülkelerden, Nektarının %68,89'unun da Çin'den ithal edildiği görülmektedir. Kuru incirin %82,13'sinin, kuru kayısının %6,93'ünün ve Antep Fıstığının %1,18'inin Türkiye'den ithal edilmiştir.

Kazakistan'a meyve ürünlerinde 10 haneli 125 farklı gümrük tarife kodunda ithalat yapılmıştır. 2025 yılında meyve ürünlerine ilişkin gümrük tarife kodları bazında **Kazakistan İthalatlarında Ülke Pazar Payları** tablosu rapor ekinde (Ek-2) yer almaktadır. İhracatçı firmalarımızca, söz konusu tablodan rakip ülkelerin pazar paylarını görerek Kazakistan'a yapacakları ihracat kararlarında istifade etmeleri mümkündür.

Diğer taraftan, 2023-2024-2025 yıllarında (Kazakistan) **ithalat miktarları, ithalat değişim oranları ve ürün ithalat paylarını** içeren tablo raporumuzun 1 no.lu ekinde yer almaktadır. Ülkeye meyve ithalatlarının son üç yıllık seyri (değişim oranı, ithalat eğilimi vb) ürünler bazında veya bütünsel olarak söz konusu tablodan takip edilebilmektedir. Örneğin, ülkeye en çok ithalatın yapıldığı ürünlerden bir olan 0802.99.90.00 GTİP'nde önceki yıla kıyasla 2024 yılında %59, 2025'te ise %36 artış kaydedilmiştir. Önde gelen diğer ürünlerin ithalat seyrinde çok belirgin bir değişikliğe rastlanmamıştır.

2.3. Meyve Sektöründe Ülkenin Altılı Tarifede En Fazla İhracat Yaptığı Ülkeler

Sıra No	Ülke Adı	İthalat Değer (ABD \$)	İthalat Miktarı (Kg)	% (İhracat Değeri/ Toplam İhracat)
1	Rusya	36.421.378	243.063.438	77.63
2	Belarus	4.290.026	12.010.880	9.14
3	Özbekistan	2.846.573	8.860.776	6.07
4	Gürcistan	816.606	110.025	1.74
5	Kırgızistan	657.778	6.918.006	1.40
6	Çek	589.643	134.611	1.26
7	Tacikistan	534.353	2.352.731	1.14
8	Çin	276.537	2.331.582	0.59
9	Letonya	127.250	351.500	0.27
10	Moğolistan	97.805	1.627.440	0.21

İlk 10 Ülke Toplamı	46.657.948	277.760.988	99.45
Toplam *57 adet GTİP	46.916.244	278.304.237	100

<https://stat.gov.kz/ru/>

2.4. Meyve Sektöründe Ülkenin Altılı Tarifede En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler

Sıra No	Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	İhracat Değeri (\$)	Türkiye'ye İhracatı (\$)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
1	0807.19	Diğer kavunlar, taze	10.443.068	-	-
2	0808.10	Elmalar, taze	9.298.491	-	-
3	0807.11	Karpuz, taze	5.400.321	-	-
4	0806.10	Üzümler, taze	3.152.201	-	-
5	0805.21	Turunçgiller, mandalina	2.742.897	-	-
6	0804.10	Hurma	1.448.704	-	-
7	0809.30	Şeftali (nektarin dahil)	1.248.879	-	-
8	0811.20	Ahududu ve böğürtlen	1.061.674	38.925	3.67
9	0809.40	Erik ve çakal eriği, taze	1.041.677	-	-
10	0802.51	Kabuklu Antep fıstığı	937.830	-	-
İlk 10 Ülke Toplamı			36.775.741	38.925	3.67

<https://stat.gov.kz/ru/>

3. Meyve Sektöründe Ülkemizden Kazakistan'a İhracat (Değer Ve Miktar)

3.1 Türkiye'nin Kazakistan'a Meyve İhracatı (Değer; Bin \$)

Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	2022 (\$)	2023 (\$)	2024 (\$)	2025 (\$)
0805.21	Mandalina	4.866.422	6.314.297	5.305.332	3.403.524
0805.50	Limon	713.814	1.774.283	1.187.942	1.127.730
0804.20	Taze/Kuru İncir	584.688	881.312	544.494	672.676
0813.10	Kuru Kayısı	2.287.033	2.097.683	1.580.345	613.688
0805.10	Portakal	1.738.763	908.870	914.729	575.626
0810.10	Çilek	1.000.872	1.121.091	574.236	323.616
0810.90	Diğer meyveler	1.162.446	566.217	767.928	302.144
0805.40	Greyfurt	713.814	297.427	303.378	182.483
0806.20	Kuru üzüm	503.495	295.447	368.306	169.371
0802.99	Diğer kuruyemişler	0.842	309.832	767.928	159.342
0802.51	Kabuklu Antep Fıstığı	713.814	297.427	303.378	22.870
0802.52	Kabuksuz Antep Fıstığı	503.495	295.447	368.306	1.273
0813.40	Diğer Meyve Kuruları	713.814	297.427	303.378	4.312
13 Ürün Toplamı		19.470.700	20.221.560	13.841.083	7.768.470

<https://stat.gov.kz/ru/>

Kazakistan’ın taze ve kuru meyve ürün grubunda ülkemizden yaptığı tedariklerde değer ve miktar olarak *mandalina, limon, kuru incir, kuru kayısı, portakal, çilek ve greylfurt* önde gelen ürünlerdir.

3.2 Türkiye’nin Ülkeye Meyve İhracatı (Miktar: KG)

Gümrük Tarife Kodu	Ürün Adı	2022 (KG)	2023 (KG)	2024 (KG)	2025 (KG)
0805.21	Mandalina	8.228.326	7.459.826	5.811.980	4.610.508
0805.50	Limon	906.910	2.558.822	1.802.979	1.499.531
0804.20	Taze/ Kuru İncir	788.016	1.205.093	1.221.676	1.193.302
0813.10	Kuru Kayısı	1.865.479	1.945.863	2.118.102	802.007
0805.10	Portakal	2.691.999	1.313.267	1.197.503	764.961
0810.10	Çilek	651.769	768.150	406.064	219.260
0810.90	Diğer meyveler	1.211.025	607.419	794.104	331.984
0805.40	Greyfurt	906.910	314.941	344.618	200.426
0806.20	Kuru üzüm	239.096	121.818	93.000	40.024
0802.99	Diğer kuruyemişler	0.082	421.913	794.104	265.571
0802.51	Kabuklu Antep Fıstığı	906.910	314.941	344.618	45.340
0802.52	Kabuksuz Antep Fıstığı	239.096	121.818	93.000	0.032
0813.40	Diğer Meyve Kuruları	906.910	314.941	344.618	0.562
13 Ürün Toplamı		23.956.645	21.740.555	15.776.628	10.212.523

<https://stat.gov.kz/ru/>

2025 yılında ülkemiz Kazakistan’ın 9 uncu sıradaki meyve tedarikçisidir. Son dört yılda ülkeye meyve ihracatımız değer ve miktar olarak azalış eğiliminde olmakla birlikte, ülkenin kuru meyve grubunda kuru incirin %82,13’sini, kuru kayısının %6,93’ünü ve Antep fıstığının ise %1,18’ini Türkiye’den ithal edildiği gözlenmiştir.

3.3 Türkiye’nin Kazakistan’a Meyve İhracatında Rakip Ülkeler (2025)

Mandalina	Pazar Payı %	Limonlar	Pazar Payı %	Taze İncir	Pazar Payı %	Kuru İncir	Pazar Payı %
Çin	79,88	Çin	61,35	Özbekistan	93,44	Türkiye	82,13
Pakistan	12,19	Türkiye	13,43	Hollanda	4,00	Özbekistan	12,15
Türkiye	5,54	Özbekistan	13,27	Rusya	0,98	İran	4,30
Rusya	1,05	G. Afrika	2,91	İsrail	0,35	Rusya	0,63
G. Afrika	0,35	Arjantin	2,79	Brezilya	0,34	Kırgızistan	0,30
				Türkiye	0,29		

Kuru Kayısı	Pazar Payı %	Portakal	Pazar Payı %	Çilekler	Pazar Payı %	Diğer Meyveler	Pazar Payı %
Özbekistan	48,90	Çin	51,02	Mısır	56,13	Çin	48,29
Tacikistan	35,35	İran	16,07	Kırgızistan	10,87	Özbekistan	29,58
Türkiye	6,93	Mısır	13,89	Azerbaycan	9,32	Azerbaycan	8,28
Afganistan	4,65	Rusya	8,70	Hollanda	6,72	Türkiye	4,22
Azerbaycan	1,52	Türkiye	5,18	Türkiye	6,61	Rusya	3,94

Greyfurt	Pazar Payı %	Sultani Kuru Üzüm	Pazar Payı %	Diğer kuruyemişler	Pazar Payı %	Kabuklu Antep Fıstığı	Pazar Payı %
Çin	96,07	Türkiye	57,59	Çin	95,17	İran	57,08
Türkiye	2,85	İran	17,85	Türkiye	2,22	ABD	38,01
G. Afrika	0,48	G. Afrika	13,77	Vietnam	1,77	Çin	1,38
Rusya	0,44	Almanya	10,34	Rusya	0,47	Türkiye	1,18
İsrail	0,14	Çin	0,38	İran	0,21	Özbekistan	

Türkiye'den tedarik edilen ürünlerde pazar rakipleri olarak ülkenin sınır komşusu Çin, Özbekistan, İran ve Pakistan öne çıkmaktadır. Ülkemizin özellikle kış aylarında yapılacak sevkiyatlarda limon, portakal, mandalina ve greyfurt ürünlerinde rekabet gücünün ve dolayısıyla potansiyelinin olabileceği değerlendirilmektedir. Türkiye, dünya kuru incir üretiminde yaklaşık (%50) payla liderdir ve üretiminin büyük kısmını ihraç etmektedir. Kuru incirdeki ülkemizin ihracat liderliği Kazakistan ithalatına da yansımıştır.

2025 yılında 10 haneli gümrük tarife kodlarında Kazakistan'ın meyve ürünler ithalatlarında ürünler bazında ülke pazar payları için raporun 2 no.lu ekinde faydalanılabilir.

4. Meyve Sektöründe İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Taze ve kuru meyvelerin de satıldığı Kazakistan'da geleneksel satış kanalları arasında önemli yer tutan pazar yerlerinin sayısında azalma eğilimi gözlenmektedir. 2025 yılı sonu itibarıyla ülkedeki pazar sayısı 626'dan 588'e gerilemiştir. Pazarların büyük bölümü şehirlerde (417 adet) yer almaktadır. 171 pazar ise kırsal bölgelerdedir. 265 pazar tüzel kişilere, 323 pazar ise bireysel girişimcilere ait olup, satış noktasının en çok olduğu (26.5 bin) şehir Almatı'dır.

Bölgesel dağılım incelendiğinde en fazla pazarın Türkistan bölgesinde (103 adet), ardından Almatı bölgesinde (57 adet) ve ardından Aktöbe bölgesinde (53 adet) bulunduğu görülmektedir. En az pazar ise Ulıtau bölgesinde (6 adet) yer almaktadır.

2024 yılında 150.8 bin ülkedeki toplam satış noktası sayısı 2025'te 147.6 bin seviyesine gerilemiştir. Toptan ve perakende meyve, sebze ve gıda satışında Almatı'nın en büyük açık hava pazarı konumunda olan Altın Orda pazarı ve Astana'nın en büyük açık hava pazarı konumunda olan Shanghai pazarı dikkat çekicidir.

Diğer yandan, geleneksel açık pazar yerleri bölgesel perakende ticaret açısından ülkede önemini halen korumaktadır; küçük ölçekli ticaret faaliyetlerinin temel satış kanallarından biri olmayı sürdürmektedir. Meyve ürünleri satışında halk pazarlarının payı azımsanamayacak olduğundan, söz konusu pazarlarda faaliyet gösteren girişimcilerin devamlı ikametgâh adresi ve iletişim bilgilerine ulaşmak güç olabilmekte; ticari faaliyetleri yüz yüze görüşme ve cep telefonları aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Bu bakımdan iletişimlerde e-posta kullanma ve devamlı takip alışkanlıklarının seviyesi Türkiye'nin altındadır. İletişim bilgilerine ulaşılabilen bu türden şirketlerin ise bilgileri sıkça değişebilmektedir.

4.2 Meyve Sektöründe Önde Gelen Firmalar

Kazakistan'da ürünlerin tüketicilere ulaştırılmasında toptan satış kanalları, perakende zincirler ve süpermarketler, küçük perakende ve bireysel satış noktaları, küçük dükkanlar/ marketler, geleneksel açık yerel pazarlar ve son yıllarda gelişmekte olan online perakende platformları

önemli rol oynamaktadır. Özellikle büyük şehirlerde faaliyet gösteren ulusal ve bölgesel süpermarket zincirleri, üreticiler ile nihai tüketiciler arasında temel dağıtım kanallarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Meyve ürünlerinin satışında ayrıca bölgesel toptancı pazarları ve lojistik dağıtım merkezleri de önemli rol oynamaktadır. Özellikle Almatı Toptancı Pazarı, Astana Toptancı Sebze-Meyve Pazarı ve bölgesel dağıtım merkezleri sektör açısından önemli ticaret noktaları olarak değerlendirilmektedir.

Ülkenin perakende gıda sektöründe önde gelen süpermarket zincirleri arasında başta Magnum Cash&Carry, Small, Anvar, Metro Cash&Carry Kazakistan, A-Store, Green Bazaar ve Arbuz.kz gibi online satış platformları yer almaktadır. Söz konusu zincir mağazalar Almatı ve Astana şehirleri başta olmak üzere ülkenin büyük yerleşim merkezlerinde yaygın mağaza ağına sahiptir.

Süpermarketlerin üreticiler ile tüketicileri buluşturarak tüketim mallarını son kullanıcıya ulaştıran, hem toptan ve hem de perakende satmak üzere tasarlanmış mağazalar olduğu göz önüne alındığında meyve ürünleri için önemli bir pazar olduğu değerlendirilmektedir. Çalışma bölgemiz dikkate alınarak Kazakistan'daki en büyük süpermarket zincirleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

İhracatçı firmalarımız, “tedariki başvuru” sayfası olanlarda bu sayfa üzerinden diğerlerinde ise belirtilen iletişim bilgileri aracılığıyla ürünlerini süpermarket zincirlerine tanıtabilirler. Ürün tedarik etmek isteyen firmalarımızın başta internet sayfalarında olmak üzere, Kazakistan pazarına özel Rusça veya Kazakça ürün kataloglarına sahip olmaları ve yerel dilde iletişim kurabilecek personel istihdam etmeleri önemli avantaj sağlayabilecektir.

Kazakistan Büyük Süpermarket Zincirleri

Market Adı	Telefon / Mail / Web sitesi
Kazfruit Company /Aktau	+7 777 912 77 77 kazfruitcompany@mail.ru https://kazfruit.kz/
Dana Market/ Aktau	+7 701 038 50 50 info@dana-market.kz https://dana-market.kz/
Nur Market/ Aktau	+7 (7292) 60 95 36 info@dana-market.kz https://www.instagram.com/nur_market.aktau/
Altyn Food /Aktau	+7 702 553 35 35 https://www.instagram.com/altynfood_aktau/
Oasis Xxl / Aktau	+7 707 975 75 78 akhverdievi@list.ru https://www.instagram.com/oasis.aktau/
İdeal Market / Atrrau	+7 (7122) 75 50 00 office@idealmarket.kz
Anvar / Aktöbe	+7 7132 444 777 info@anvar.kz https://www.anvar.kz/
Dina Market /Aktöbe	+7 (7132) 97 47 47

	info@dinamarket.kz https://dinamarket.kz/
	<i>Ürün Tedariki Başvuru sayfası</i> https://dinamarket.kz/media/category/info/suppliers
Ecodom Market /Aktöbe	+7 (776) 770-57-74 ecodom.market2022@gmail.com https://ecodom04.com/
Altyndar Market /Oral/Uralsk	+7 705 796 09 20 info@sauda-invest.kz https://www.instagram.com/altyndar_market/

4.2.1 Meyve Sektöründe Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Kazakistan'da meyve üretimi ağırlıklı olarak orta ölçekli tarım işletmeleri, çiftçi birlikleri ve bölgesel tarım kooperatifleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Üretim yapısı ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli üreticilerden oluşmaktadır.

Sektörde faaliyet gösteren üretici birlikleri arasında Kazakistan Çiftçiler Derneği (SFK), Kuruyemiş ve Meyve Üreticileri ve İşleyicileri Derneği (KAPPOYA) ve Ulusal Girişimciler Odası sektörel koordinasyon açısından öne çıkmaktadır.

Ülkede meyve sektörünün de içinde yer aldığı genel olarak gıda ve perakende sektörlerinde faaliyet gösteren federasyonlar ve sektör derneklerle aşağıda yer alan bağlantılar aracılığıyla iletişim kurulabilmektedir.

Kazakistan Gıda ve Perakende Sektöründe Yer Alan Bazı Birlikler

Birlik Adı	İnternet Adresi
Atameken - Kazakistan Ulusal Girişimciler Odası	https://atameken.kz/ru
Kazakistan Kuruyemiş ve Meyve Üreticileri Ve İşleyicileri Derneği (KAPPOYA)	https://kappoya.kz/ru/
Kazakistan Çiftçiler Derneği	https://sfk.kz/
Kazakistan Ticaret İşletmeleri Derneği	https://stsrk.kz/
Kazakistan Tahıl Birliği	https://www.grainunion.kz/
Kazakistan Perakende Zincirleri Birliği	https://atpk.kdt.kz/

Kazakistan'da mesleki örgütlere ve ticaret ve sanayi odalarına üyelik zorunlu değildir. Bölge veya şehir bazında faaliyet gösteren ihracatçı birlikleri de bulunmamaktadır. Ülkede gerek üretici gerekse ithalatçı firmalara ilişkin kapsamlı veri tabanlarına doğrudan erişim sınırlı olmakla birlikte, firmaların ticaret yaptıkları şehirlerdeki Ulusal Girişimciler Odası şubeleri aracılığıyla ticari bilgi temini ve belge talebinde bulunmaları mümkündür.

4.2.2 İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Ürün yelpazeleri ve tedarik zincirleri hakkında sektör firmalarına ilişkin bilgiler KazData (<https://kazdata.kz/>) gibi şirketler veya doğrudan sektörün önemli şirketlerinin web sitelerinde bulunabilmektedir. Yine, ülkede düzenlenen fuarlarda fuarların katılımcı sayfaları, yaş veya kuru meyve tedarikçileriyle iletişim bilgilerinin yer aldığı katılımcı listelerini yayınlanmaktadır. Keza meyve sektöründeki ithalat, ihracat ve piyasa eğilimleri ülke İstatistik Kurumunca yayınlanmaktadır.

Diğer taraftan, T.C. Ticaret Bakanlığı, ihracatçı firmalarımızın taleplerinin ortak bir platform üzerinden etkin bir şekilde takip edilerek cevaplandırılmasını teminen “Müşavire Danışın” sistemini uygulamaya koymuştur. İthalatçı firma bilgileri ile diğer konulara ilişkin firma talepleri “Müşavire Danışın” sistemi (<https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr/>) marifetiyle Müşavirlik ve Ataşeliklere iletilebilmektedir.

Bakanlığımızın Astana’da Ticaret Müşavirliği, Almatı ve Aktau’da Ticaret Ataşeliği bulunmaktadır. Bu kapsamda “Müşavire Danışın” sistemi üzerinde intikal eden firma taleplerinde, uluslararası veri tabanlarından ve/veya yerelde yürütülen araştırmalarla elde edilen ithalatçı firma bilgileri başvurulara gönderilmektedir. Ancak, “Müşavire Danışın” sistemi üzerinden ithalatçı firma bilgilerine ilişkin ihracatçı firmalarımızın liste taleplerinde, Kazakistan’a yönelik ihracata konu edilmesi planlanan ürünlerin gümrük tarife pozisyonu ve madde tanımı bilgilerine yer verilmesi önem arz etmektedir.

4.3 Sektörde İthalatta Zorunlu Belgeler

Kazakistan'a ürün ithal etmek için fatura, gümrük beyannamesi, özel izinlerin gerektiği durumlarda alınması gereken ithalat izin belgesi ve ürünün sağlık açısından uygunluğunu belgeleyen sertifika ve ürünün menşei ülkesini gösteren belge gereklidir.

Kazakistan’da muaf tutulan ürünler dışında herhangi bir ürünü ithal veya ihraç eden gerçek ve tüzel kişilerin ithalat veya ihracat sürecinde Kazakistan Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı’na bağlı Devlet Gelirleri Komitesine (<https://kgd.gov.kz/ru>) gümrük beyannamesi ibrazı zorunludur.

Avrasya Ekonomik Birliği teknik düzenlemeleri çerçevesinde uygunluk beyanı ile bitkisel ürünler için “fitosaniter sertifika” düzenlenmesi gerekmektedir. Gıda ithalatı ve gıda dağıtım faaliyetinde bulunan firmaların, Kazakistan Sağlık Bakanlığı’na bağlı Sanitariya ve Epidemiyolojik Kontrol Komitesi (<https://www.gov.kz/memleket/entities/ksek?lang=ru>) nezdinde faaliyet bildirimini yaparak kayıt altına alınmaları zorunludur.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu ve yetkilendirilmiş gözetim şirketleri

Gıda ürünlerinin güvenliğini sağlamak amacıyla, tarım ürünleri için sevk öncesi bazı ürünlerde kalite ve sağlık denetimleri yapılması zorunludur. Özellikle canlı hayvan ve gıda ürünlerinde bu denetimler önemlidir. Kazakistan’da bu denetimler Kazakistan Tarım Bakanlığı ile Gıda Güvenliği Kurumunca yapılmaktadır.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar ve Tarihleri

Kazakistan’ın en büyük tarım fuarlarından birisi AgroWorld Kazakhstan’dır. Türkiye’nin de her yıl milli katılım gösterdiği önemli fuarlardan birisidir. Ülkedeki tarım sektörünü kapsayan başka önemli bir fuar KazAgro’dur ve bu Fuar yerli ve yabancı firmalar arasında büyük ilgi görmektedir.

Tarım, gıda, lojistik ve perakende sektörleri dahil Kazakistan’da düzenlenen fuarlara uluslararası fuar platformları üzerinden erişilebilmektedir. Bu kapsamda, ülkede gerçekleştirilecek fuarlar WorldExpo.Pro platformu <https://worldexpo.pro/country/kazahstan> üzerinden takip edilebilmektedir.

4.6 Sektör Firmalarına Hitap Eden Ve Gerçekleştirilmesi Planlanan Ticaret Heyetleri

Kazakistan'daki tarım sektörüne yönelik ticaret heyetleri, Türk firmalarının Kazak pazarına girmelerine yardımcı olmak amacıyla düzenlenebilir.

4.7 İhale Yayınlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Kazakistan'da kamu alımları ve ihaleleri ağırlıklı olarak Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Satın Alma Portalı (www.goszakup.gov.kz) üzerinden yayınlanmaktadır. İlgili firmalar portal üzerinden elektronik kayıt yaptırarak ihale ilanlarına, lot bilgilerine, ihale dokümanlarına, satın alma planlarına ve sonuçlara erişebilmekte; elektronik ortamda teklif sunabilmektedir. Bunun yanı sıra, kamuya ait ve yarı kamu niteliğindeki kuruluşların alımları zakup.sk.kz gibi platformlar üzerinden takip edilebilmektedir. Ayrıca www.tenderplus.kz ve www.zakupki.kz gibi ticari ihale platformları da ihale takibi amacıyla kullanılmaktadır.

Bu çerçevede, meyve sektöründe kamu ihalelerinden ziyade süpermarket zincirleri, toptancılar, distribütörler, küçük perakende ve bireysel satış noktaları, geleneksel açık pazar yerleri ve online perakende kanalları pazara giriş açısından daha belirleyici konumdadır.

4.8 Ülkenin STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hk. Bilgi

Kazakistan, 2011 yılında Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) Serbest Ticaret Alanı Anlaşması'nı imzalamıştır (Ermenistan, Belarus, Rusya, Kırgızistan, Moldova Cumhuriyeti ve Tacikistan). Ayrıca Kazakistan, Avrasya Ekonomik Birliği (AvEB) (Belarus, Ermenistan, Kırgızistan, Kazakistan ve Rusya) üyesi olup, Birlik çerçevesinde uygulanan Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında yer almaktadır. Avrasya Ekonomik Birliği Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında; ürün sertifikasyonunda ortak şartlar, tek tip gümrük mevzuatı ile üçüncü ülkelere yönelik ortak gümrük vergileri ve diğer ticaret düzenlemeleri uygulanmaktadır. Kazakistan'ın ayrıca Vietnam, Sırbistan ve İran ile de Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır.

Avrasya Ekonomik Birliği üyelik ve uygulama prosedürleri nedeniyle ülkemizle Kazakistan arasında bir serbest ticaret anlaşması bulunmamaktadır.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Türkiye ile Kazakistan arasında tercihli tarife uygulaması bulunmamaktadır.

4.10 Sektörde Standartlar

Kazakistan'da satışa sunulan tüm gıda ürünlerinin güvenli olması ve insan tüketimine uygunluğu temel gereklilik olarak kabul edilmektedir. Gıda ürünlerine ilişkin standartlar Avrasya Ekonomik Birliği'nin (AEB) teknik düzenlemeleri, sanitasyon ve epidemiyolojik gereklilikler ile bitkisel ürünlere yönelik fitosaniter mevzuat çerçevesinde uygulanmaktadır.

Bu kapsamda denetim ve kontrol faaliyetleri, Kazakistan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'na bağlı Sanitariya ve Epidemiyolojik Kontrol Komitesi ile Kazakistan Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı'na bağlı yetkili birimler tarafından yürütülmektedir. Gerekli görülen hallerde sınır giriş noktalarında numune alımı ve laboratuvar analizleri de yapılmaktadır.

4.11 Sektörde Etiketleme

Kazakistan'da tarım ürünlerinin etiketlenmesi, hem iç tüketim hem de dış ticaret için büyük öneme sahiptir. Ürünlerin doğru ve düzenli bir şekilde etiketlenmesi, tüketici güvenliği, ürün kalitesi ve ticaretin düzgün bir şekilde işlemesi için gereklidir. Etiketleme kuralları, Avrasya Ekonomik Birliği (AvEB) teknik düzenlemeleri çerçevesinde uygulanmaktadır. Etiketlerde ürünün adı, menşe ülkesi, üretici veya ithalatçı bilgileri, net ağırlık ve gerekli diğer bilgiler yer almaktadır. Etiketlerin Kazakça ve Rusça dillerinde hazırlanması zorunludur.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Meyve ürünlerinde, ürünün taşıma ve depolama sırasında korunmasını sağlayacak, gıda ile teması uygun ve hijyenik malzemeler kullanılarak ambalajlama yapılması önemlidir. Ambalajlama süreçlerinde ulusal düzenlemeler ile Avrasya Ekonomik Birliği teknik düzenlemeleri ve ilgili sanitasyon kuralları esas alınmaktadır.

4.13 Lojistik ve Depolama

Kazakistan coğrafi konumu ve lojistik bağlantıları sayesinde bölgesel dağıtım üssü olma potansiyeli taşımakta, lojistik konumuyla da diğer Türk Cumhuriyetleri'nden ayrılmaktadır. Orta Asya'nın en büyük ülkesi olarak bölgesel ticaretin merkezi konumunda yer almaktadır. Bu nedenle, ülke lojistik altyapısı ve taşıma süreçleri, hem iç pazarda hem de dış ticarete büyük öneme sahiptir.

Ülkede ürünlerin dağıtılmasında farklı taşımacılık modları kullanılmaktadır. Aktau Limanı ve Kuryk Limanları Hazar geçişinde önemli geçiş noktalarıdır. Ülkede lojistikte en çok tercih edilen taşıma modları kara yolu ve demir yolu taşımacılığıdır. Büyük hacimli ve ağır yüklerin taşınmasında demir yolu taşımacılığı ön plana çıkar. Kara yolu taşımacılığı ise, özellikle iç pazar ve komşu ülkelere yapılan hızlı sevkiyatlar için yaygın bir tercihtir. Havayolu taşımacılığı ise daha çok acil ve kıymetli ürünler için tercih edilir.

Ülkede tüm ulaşım kanallarında ve lojistik altyapısındaki büyük altyapı yatırımları devam etmektedir. Ülkenin özellikle demir yolu taşımacılığı ve kara yolu altyapısının güçlendirilmesi üzerinde altyapı çalışmaları sürmektedir. Bu projeler tamamlandıkça, Kazakistan boyutuyla lojistik süreçlerin hızlanmasına ve uluslararası ticaretin artmasına katkı sağlayacaktır.

Meyve ürünlerinin tazeliğinin korunması amacıyla soğuk zincire uygun taşıma ve depolama imkânı büyük önem taşımaktadır. Ülkemizin ihracat potansiyeli olan ürünler dört mevsim tüketilmektedir. Buna göre sektörde ürünler soğuk zincir ihtiyacı çerçevesinde ağırlıklı olarak ülkede karayolu taşımacılığı ile yapılmaktadır. Meyve ürünlerinde depolama ülkenin güney bölgelerde ve özellikle Almatı civarında büyük ölçekli tesisler ve devlet teşvikleri ile yürütülmektedir. Sektördeki özel lojistik ve soğuk hava depolama şirketleri ağırlıklı olarak buralarda konumlanmıştır. Türkistan bölgesinde yüksek kapasiteli soğuk hava depoları ve meyve işleme kompleksleri mevcuttur. Ülkede artan gıda ihtiyacı nedeniyle soğuk zincir altyapısını güçlendirmek için önemli yatırımlar da gerçekleştirilmektedir.

Yetkililerce; gıda depolama tesislerinin yetersizliği nedeniyle kış ve ilkbahar aylarında ürün fiyatlarının etkilendiği, yeterli düzeyde ısıtma ve havalandırma içeren depolama tesisleri olmadan ürünleri pazarlanabilir durumda muhafaza etmenin son derece zor olduğu, bunun da mevsim dışı dönemlerde daha fazla ithalat yapılmasına ve ürünlerin fiyatlarının yükselmesine yol açtığı belirtilmektedir.

4.14 Dağıtım Kanalları

Geniş toprakları ve farklı coğrafi özellikleriyle Kazakistan dağıtım kanallarının doğru bir şekilde seçilmesini gerektiren bir pazardır. Bu nedenle dağıtım kanalları başarılı bir iş stratejisi oluşturmak adına kritik önemdedir. Almatı ve Astana gibi büyük şehirler perakende sektörünün merkezidir. Bu şehirlerdeki büyük alışveriş merkezleri, süpermarketler, mağazalar ürünlerin son tüketiciye ulaştırılmasında modern perakende zincirleri ve organize dağıtım kanalları olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, küçük perakende dükkânları ve yerel marketler de kırsal bölgelerde yaygın dağıtım kanallarıdır.

Lojistik firmaları, ürünlerin depo ve dağıtım merkezlerine taşınmasında, dağıtım ağlarını kurmakta ve bunları perakende mağazalarına veya doğrudan tüketicilere ulaştırmaktadır. Ülke genelinde yaygın önemli lojistik firmaları ülke içi, bölgesel veya uluslararası taşımacılık hizmetleri sunmaktadır.

Ülkedeki lojistik zorluklar, yerel pazarın dinamikleri, mevzuat düzenlemeleri ve kültürel farklar gibi unsurlar da dikkate alınarak, sektörde ihracat fırsatlarını yakalamak için kalıcı ve sürdürülebilir bir iş ilişkisi kurmak önemlidir.

Bu çerçevede, meyve sektörü ihracatında Türk firmalarının Kazakistan pazarında yer edinmesi ve rekabet avantajı elde etmesinde güvenilir yerel distribütörler, perakendeciler ve toptancılarla kalıcı işbirlikleri kurmaları, etkili dağıtım ağı oluşturmaları faydalı olacaktır.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-Ihracat)

Kazakistan'da yaş meyve sektöründe sınır ötesi e-ticaret ve doğrudan e-ihracat uygulamaları sınırlı düzeydedir. Ürünlerin taze tüketim özelliği, raf ömrü ve lojistik gereklilikler nedeniyle, bu sektörde klasik e-ticaret modelleri yaygın olarak kullanılmamaktadır.

Bununla birlikte, Kazakistan'da perakende sektörüne dayalı e-ticaret altyapısı gelişmiştir. Sebze ve meyve ürünlerinin süpermarket zincirlerinin online platformları ve mobil uygulamaları üzerinden evlere teslimat modeliyle satışı yaygınlaşmaktadır. Büyük perakende zincir marketler kendi bünyelerinde oluşturdukları online sipariş ve dağıtım sistemleri aracılığıyla tüketicilere hizmet sunmaktadır.

Bu kapsamda, e-ticaret yaş sebze ve meyve sektöründe iç pazara yönelik ve perakende odaklı bir satış ve dağıtım kanalı olarak öne çıkmakta ve tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. Sektörde ana satış ve dağıtım kanalları ise ağırlıklı olarak fiziksel tedarik zinciri ve perakende ağları üzerinden yürütülmektedir.

Kazakistan'da resmî bayramlar, özel günler ve tatil dönemlerinde yaş meyve tüketiminde artış gözlemlenmektedir. Bu dönemlerde, özellikle perakende zincir marketlerin çevrimiçi satış ve eve teslimat kanalları üzerinden yapılan siparişlerde artış yaşanmaktadır.

4.16 Sektörde Vergiler (Gümrük Vergisi, KDV, Özel Tüketim Vergisi vd.)

Kazakistan 2010 yılı Temmuz ayında Rusya ve Belarus arasındaki Gümrük Birliğine ve daha sonra 01 Ocak 2015 tarihinden itibaren Avrasya Ekonomik Birliğine (AvEB) dâhil olmuştur. AvEB üye ülkelerle ortak ticaret politikaları ve tarifeler uygulamaktadır.

Ülkede ithalat ve ihracat rejimleri Avrasya Ekonomik Birliği Gümrük Kanunu çerçevesinde uygulanır. Buna göre, Kazakistan pazarına girişte uygulanan gümrük vergisi oranları esasen AvEB Komisyonunca belirlenmektedir. Ülkeye ithal edilen mallara uygulanan gümrük vergileri ürünün türüne göre değişmektedir. İlgili tarife çizelgesine ilişkin link aşağıda yer almaktadır.

AvEB ülkelerinde uygulanan gümrük vergi oranları:

<http://www.eurasiancommission.org/en/act/trade/catr/ett/Pages/default.aspx>

<https://eec.eaeunion.org/comission/departement/catr/ett>

8. Fasıl kapsamında bulunan ürünlerde uygulanan gümrük vergi oranları ürünler bazında değişmektedir.

https://eec.eaeunion.org/comission/departement/catr/ett/ru.2022/ru.08_2022_28.07.2024.pdf

Katma değer Vergisi (KDV)– 16%

İletişim dili: Kazakça, Rusça veya İngilizce

4.17 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Bulunmamaktadır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

Kazakistan önemli bir tarımsal potansiyele sahiptir, ancak tarım sektörü az gelişmiş ve yetersiz finanse edilmektedir. Devlete ait olan KazAgroFinance JSC, tarım sektörüne leasing ve finansman hizmetleri sağlayan pazarda lider bir kuruluştur. Kazakistan'a ithal edilen tüm tarım makinelerinin yarısından fazlası KazAgroFinance tarafından finansal olarak desteklenmektedir. KazAgroFinance, işbirliğini artırmak ve yerli ve yabancı tarım ekipmanları üreticilerine ilişkin bilgilere kolay erişim sağlamak amacıyla yerel tarım sektörü ile uluslararası ekipman tedarikçileri arasında köprü görevi gören Elektronik Tedarikçi Tabanı'nı oluşturmuştur. Veri tabanı 350'den fazla tedarikçiyi ve desteklenen 10.000'den fazla projeyi içermektedir. Tarım sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'leri ve kırsal nüfus için mikro kredi sağlayan Kazak Tarım Kredi Kurumu (Agrarian Credit Corporation-JSC) üreticilere kredi ve mali destek sağlayan bir finans kuruluşudur.

Sektör itibarıyla bitkisel üretim ve işleme teknolojileri, modern seraların oluşturulması, tarım makineleri, tahıl kurutma ve temizleme teknolojileri, tahıl depolama ekipmanları ve depolama kalite kontrol sistemleri, modern soğuk hava depoları ve soğuk nakliye, su tasarrufu ve sulama teknolojileri gibi belirlenen alanlarda yatırım fırsatları bulunmaktadır. Kazakistan hükümeti tarafından belirlenen alanlarda yapılacak yatırım projelerine yatırımın geri ödenmesi için %25'e varan yatırım sübvansiyonu, kamu ve özel yatırım fonlarını çekme imkânı ve gümrük vergilerinden muafiyeti gibi bazı teşvik ve kolaylıklar sağlanmaktadır.

<https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM/Belgeler/ULke%20Masalar%C4%B1/Kazakistan.pdf>

Çin, Özbekistan ve İran gibi sınır komşusu ülkeler ve ülkenin içinde yer aldığı Avrasya Ekonomik Birliği rekabet açısından Türkiye için dezavantaj olmakla birlikte, Türkiye'nin iklimindeki elverişlilik ve kış aylarındaki rekabet gücü yüksekli nedeniyle üretimlerini ihracatçılarımızın rekabetçi fiyatlarla piyasaya sunabilmeleri durumunda Kazak tüketicisinin beklentilerini karşılayabileceği düşünülmektedir.

Kazakistan özellikle Çin'in mallarını Avrupa'ya hızlıca ulaştırmak için "Hazar Geçişli Orta Koridor" rotasında önemli konumda yer aldığı için önemli alt yapı yatırımları yapmaktadır. Ülkedeki lojistik alt yapıyla ilgili bu yatırımlar tamamlandıkça, orta ve uzun vadede lojistik avantajlar artacak ve ülkemizin ülkeye olan ihracatımıza da yansiyacaktır.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

Halihazırda mevcut olan lojistik, fiyat istikrarsızlığı ve gümrük düzenlemeleri gibi zorluklar Kazakistan'a yapılacak ihracatlar da firmalarımızın karşılaştığı başlıca güçlükler veya engellerdir. Bu nedenle pazara giriş öncesinde detaylı analiz ve ön çalışması yapılması önemlidir.

Coğrafi Engeller: 2.724.900 km² yüzölçümü ile dünyanın 9 uncu büyük ülkesi Kazakistan'ın geniş toprakları ve dağlık arazisi, özellikle tazeliğinin korunması amacıyla soğuk zincire uygun taşıma ve depolama imkânı gerekliliği de dikkate alındığında, ürünlerin ülke içinde her bölgeye hızlı bir şekilde ulaştırılmasında zorluk oluşturabilir.

Lojistik ve Altyapı: Büyük coğrafyası olan Kazakistan pazarında ve ülkeye ihracatta lojistik maliyet ve süreler en kritik konulardandır. Hangi bölgelere ulaşmak gerektiğine bağlı olarak, lojistik altyapının yeterliliği zaman zaman sorun oluşturabilir. Yine, son dönemlerde jeopolitik faktörler ve savaşlardan dolayı lojistik maliyetlerde artışlar da yaşanmaktadır. Bu nedenle, mümkün olduğunca etkin depolama ve lojistik planlama yapılması önemlidir.

Gümrük ve İthalat Süreçleri: Kazakistan'daki gümrük süreçleri, zaman zaman ticaretin hızını kesebilir veya yavaşlatabilir. İthalat işlemlerinin zamanında tamamlanabilmesi için doğru belge ve izinlerin vakitlice alınması gerekmektedir.

7. Sektörde İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Kazakistan bağımsızlığından buyana gelişip büyümektedir. Belirgin bir siyasi ve ekonomik istikrarsızlık yaşamamıştır. Ülke pazarının eskiye nazaran daha rekabetçi bir noktada olması nedeniyle, gelişmeyle birlikte beklentileri artan, kalite ve ihtiyaçlarından ödün vermeyen, nispeten refaha kavuşan tüketicilerin oluşturduğu bu pazardan pay almak eskiye nazaran daha fazla çabayı gerektirmektedir. Bu nedenle, ihtiyaçların doğru analiz edilmesi ve ilk bölümlerde belirtilen rekabet avantajına sahip olduğumuz ürünlere odaklanılması, ülkedeki pazar payımızın artırılması açısından büyük önem taşıyor.

Orta Asya ve Kafkasya bölgesinin en büyük B2C e-ticaret pazarına sahip olması nedeniyle ürün çeşitliliğiyle birlikte ülkedeki ticaret artan bir seyre sahiptir. Son yıllarda gelir artışı, nüfus, şehirleşme ve modern perakende zincir marketlerin gelişimi ile birlikte taze ve kuru meyve ürünlerine de ilgi artışı gözlenmektedir. Ülkede e-ticaretin gelişmesiyle birlikte, online meyve ve sebze alışverişi de belli ölçüde artmaktadır. Yerel ithalatçılar ve zincir marketler taze meyve ve berry türlerine artan talep göstermektedir.

Ticari ilişkilerin tesisinde Kazak iş ve siyaset çevreleri ile iyi ilişkiler olumlu sonuçlar oluşturacaktır. Yerel dağıtım kanallarını etkili bir şekilde yönetmek için işbirlikleri ve dağıtım ağı kurmak ve yerel dağıtıcılarla anlaşmalar yaparak ürünlerini bunlar üzerinden ülke pazarına sunmak önemlidir. Bu noktada gerekirse ülke ziyareti yaparak Türk-Kazak İş İnsanları Birliği

ve MÜSİAD Kazakistan'dan hareketle ülkede başarılı olmuş şirketlerimizin oluşan tecrübelerinden yararlanılabilir.

Ülkedeki işletmelerin büyük çoğunluğunun Rusça / Kazakça dışında yabancı dil bilgileri çok azdır. Keza kalifiye personel yetersizliği önemlidir. Kazakistan pazarı için ülkenin dillerini (Rusça, Kazakça) bilmek büyük önem taşımaktadır.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Bakanlığımızca Kolay İhracat / E-Kolay İhracat Platformları (<https://kolayihracat.gov.tr>) hizmete alınmış ve iş insanlarımızın kullanımına açılmıştır. Bu platformlar üzerinden ihracat yapmak istenen ülke pazarında ürünlere uygulanan gümrük vergisi ve teknik düzenlemeler başta olmak üzere, dış ticaret verileri ve ihracat koşulları dâhil ihtiyaç duyulan bütün bilgilere kolayca ulaşabilmektedir. Pazar araştırması kapsamında altılı gümrük tarife kodlarında bir ürünün ilgili pazarda ne kadar ve hangi ülkelerden ithal edildiği ve ülkemizin o ürünlerdeki ihracat miktarı görebilmektedir. Bu akıllı ihracat platformu kullanarak ürün ve firmalar için en uygun pazar önerileri elde edilebilmektedir.

Avrasya Ekonomik Birliği'nde (AvEB) gümrük tarife kodları 10 hanelidir. Uluslararası 6 haneli Harmonize Sistem (HS) üzerine kuruludur ve birlik üyesi Rusya, Kazakistan, Belarus, Kırgızistan ile Ermenistan arasında ortaktır. Kazakistan İstatistik Kurumu tarafından 45 gün (T+45) sonra GTİP (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu) olarak GTİP4, GTİP6 ve GTİP10 olmak üzere açıklanmaktadır.

İhracatçı firmalarımızın Kazakistan'a ihraç edecekleri ürünlerle ilgili kararlarına yardımcı olmak üzere Kazakistan İstatistik Kurumu tarafından açıklanan ithalat verilerine göre hazırlanan "*Kazakistan 2023- 2024- 2025 İthalat İstatistikleri-Değişim Yüzdesi-Ürün Payları Tablosu*"na Bakanlığımız web sayfasındaki "<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/kazakistan/raporlarmusavirlik-raporlari>" linkinden erişilebilmektedir. Meyve ürünleri dahil ülkenin bütün ithalatlarının son üç yıllık seyri, değişim oranı ve büyüklüğü 10 haneli gümrük tarife kodları altında bu tablodan tek tek veya bütünsel şekilde incelenebilmektedir.

Ayrıca, ülkenin İstatistik Kurumu tarafından açıklanan ithalat verilerine göre ihracatçı firmalarımızın yararlanmaları amacıyla hazırlanan "*Kazakistan İthalatlarında Ülkelerin Pazar Payları 2025*" çalışmasına Bakanlığımız web sayfasındaki "<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/kazakistan/raporlarmusavirlik-raporlari>" linkinden ulaşabilmektedir. Yaş veya kuru meyve ürünleri dahil ülkenin bütün ithalatları 10 haneli gümrük tarife kodları altında çalışmada tek tek veya bütünsel şekilde görülebilmektedir.

Keza, Bakanlığımızın internet sitesinde 'Ülkeler' kısmında yer alan ve her sene güncellenen 'Pazar Raporu' ile sektör raporları ve diğer çalışmalardan, ülke ve bölge hakkındaki firmalarımızın ihracat kararlarında genel fikir sahibi olunması açısından faydalanılabilir.

Sahte (hayali) şirketlere karşı uyanık olunması, karşı tarafta "gerçekten var olan" bir şirketin olup olmadığının saptanması; görüşmelerin sürdürüldüğü firma yetkililerinden; e-Devlet sistemi üzerinden temin edilebilen ticari sicil kayıtları, imza sirküleri, yetki belgeleri ile Kazakistan noterlerinden alınmış ve apostil şerhini haiz vekâletnamelerin talep edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Raporda Kazakistan'ın dünyadan ithalatında yaş ve kuru meyve ürün grubu analiz edilerek, Kazakistan'a ihracatındaki potansiyel durum değerlendirilmeye çalışılmıştır. Meyve sektörü ürün grubuna ilişkin değerlendirmelerde, Türkiye'nin Kazakistan'a ihracat potansiyeli olan ürünler için rakip ülkelere de yer yerilmiş ve ihracatçılarımıza önerilerle yol haritası çizilmesi hedeflenmiştir. Bu süreç içerisinde görev bölgemiz itibariyle gözlemler yapılmış ve ülkedeki bazı perakende market zincirleri yöneticileri ile farklı zamanlarda bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Verilerde, açık kaynaklar ve gözlemlerin yanı sıra düzenli olarak açıklanan Kazakistan İstatistik Kurumu verileri esas alınmıştır. Ancak iki ülke arasındaki ticarete ilişkin Türkiye ve Kazakistan İstatistik Kurumları verileri arasında farklılıklar olabildiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Kazakistan İstatistik Kurumu verilerine göre ülke tüm dünyadan 2023 yılında 491.275.839 ABD dolar değerinde 759.987 (ton) Kg, 2024 yılında 531.189.400 ABD dolar 990.476 (ton) Kg, 2025 yılında ise 514.379.200 dolar 1.001.373 (ton) Kg yaş veya kuru meyve ithalatı gerçekleştirmiştir. İthal edilen meyve miktarının ülke toplam ithalatı içindeki payları da 2023'te % 0.803, 2024'te % 0.879, 2025'te ise % 0.793 olmuştur.

Ülkenin meyve 2024 yılı ithalatında önceki seneye nazaran hem değer ve hem de miktar artışı yaşanmıştır. 2025 yılında bir önceki yıla göre ithal edilen miktar yükselmiş ancak ithalat değerinde bir miktar (% 3.16) azalış kaydedilmiştir. Meyve sektöründe başlıca tedarikçiler Çin, Özbekistan, Ekvator, Polonya, Tacikistan, İran, Rusya, Belçika, Türkiye ve Pakistan'dır. Ülke en çok meyve ithalatını (%32.72), kara sınır koşusu Çin, Özbekistan, Tacikistan ve Rusya'dan yapmıştır. Ülkenin muz tedarikçisi Ekvator liderliğini korumaktadır.

Türkiye, 2025 yılında 7.768.470 ABD dolar ve 10.212.5 (ton) meyve ihracatı ile Kazakistan'ın 9 uncu meyve tedarikçi ülkesidir. Son üç yılda ülkeye meyve ihracatımız azalış eğiliminde olmakla birlikte, kuru incir ve kuru kayısı gibi kurutulmuş meyve ihracatımızda artışlar kaydedilmiştir. Dünya kuru incir üretimi ve ihracatındaki liderliğimiz Kazakistan'da da görülmektedir. Ülkemizden tedarik edilen ürünlerde narenciye ürünleri, kuru incir ve kuru kayısı başı çekmektedir. Ülkemizin Kazakistan pazarındaki rakiplerinde Çin, Özbekistan, İran ve Pakistan öne çıkmaktadır. Ülkede yaşanan yoğun rekabet dikkate alınarak Türkiye'nin özellikle kış aylarında yapılacak sevkiyatlarda limon, portakal, mandalina ve greyfurt ürünlerinde rekabet gücünün ve dolayısıyla potansiyelinin yüksek olabileceği değerlendirilmektedir. Yine kuru incir ve kayısı gibi kurutulmuş meyve ihracatımızda artışlar dikkate alınarak, ülkenin meyve grubunda ithalat bağımlılığının fırsata dönüştürülebileceği düşünülmektedir.

Ülkede iklimsel olarak bazı ürünleri üretmek güçlük arz etmektedir. Yerli üretim ağırlıklı olarak elma, üzüm, kayısı ve kavun-karpuz gibi taze tüketilen ürünlerde yoğunlaşmış olup, meyve üretimi ülkenin güneyinde Almatı, Türkistan ve Jambıl bölgelerinde gelişmiştir. Muz ve mandalina meyvelerde ise ev denemeleri ve örtü altı seralarında üretilen miktarlar çok az ve ölçülemeyecek kadar sınırlıdır. Yerli meyve üretiminin sınırlı olması nedeniyle ülke için birçok meyvede ithalata bağımlılık söz konusudur ve bu durum Türk ihracatçıları için fırsat olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu fırsat ülkenin yakın coğrafyası olan ülkelerle öncesine nazaran daha yüksek olan bir rekabeti de beraberinde getirmektedir.

Kazakistan'ın geniş toprakları ve dağlık arazisi, ürünlerin ülke içinde her bölgeye hızlı bir şekilde ulaştırılmasında zorluk oluşturabilir. Bazı bölgelerde lojistik altyapısının yeterliliği zaman zaman sorun oluşturabilir. Gümrük süreçleri zaman zaman ticaretin hızını yavaşlatabilir. Son yıllardaki ülkenin tüm ulaşım kanallarında ve lojistik altyapısındaki büyük altyapı yatırımları, dağıtım süreçlerini hızlandırma ve daha verimli hale getirme fırsatları sunabilmektedir.

Ülke içinde etkili bir dağıtım kanalı kurmak, güçlü bir lojistik altyapı ve yerel pazarla uyumlu işbirlikleri gerektirir. Türkiye ve diğer ülkeler için Kazakistan'daki dağıtım kanalları, büyüyen e-ticaret sektöründen lojistik firmalarıyla yapılacak anlaşmalara kadar farklı alanlarda fırsatlar sunmaktadır. Kazakistan'ın lojistik altyapısının gelişmesi ve dijitalleşme trendlerinin artması, ülkenin dış ticaret ilişkileri için fırsatlar sunmaktadır. Meyve sektörü ihracatında soğuk zincire uygun taşıma ve depolama imkanı gerekliliği de dikkate alınarak etkin bir depolama ve lojistik planlama yapılması önemlidir. Bu bağlamda, mevsimsel rekabet fırsatlarıyla orta ve uzun vadeli doğru stratejilerle kazançlı bağlantı ve dağıtım kanalları kurulabilir.

Diğer taraftan, Türkiye'nin Orta Koridor üzerinde yer alan Kazakistan ile olan coğrafi uzaklığı ulaşımda dezavantaj sağlamakta ve son dönemde jeopolitik gelişmelere bağlı olarak artan lojistik maliyetler de buna eklenmektedir. Ancak, yapılacak etkili bir planlama ile Kazakistan pazarına istikrarlı ve sürdürülebilir bir ihracat mümkündür. Ülke pazarı eskiye nazaran daha profesyonel ve rekabetçi yapıdadır. Ek olarak Kazakistan'da tüketilen birçok meyvenin ülkemizde üretilabiliyor olması, mevsimsel rekabet fırsatları ve kuru incir ve kayısı ile antep fıstığı gibi bazı kurutulmuş meyvelerdeki avantajımız firmalarımıza rekabet üstünlüğü sağlayabilecektir.

Öte yandan, Kazakistan'a ihracatta karşılaşılan başlıca engeller arasında karmaşık gümrük mevzuatı, değişken ithalat kuralları, sertifikasyon ve etiketleme zorunlulukları yer almaktadır. Ayrıca, Rusya'ya uygulanan finansal yaptırımların bazı durumlarda ülkedeki ticareti etkilemesi nedeniyle ödeme işlemleri zaman zaman zorlaşmakta; bu nedenle para transferi süreçlerinde dikkatli hareket edilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, ihracat sürecinde danışmanlık şirketlerinden ve gümrük müşavirlerinden teknik destek alınması, ödeme sistemleriyle ilgili bankalarla önceden iletişim kurulması ve ülkedeki işletmelerin büyük çoğunluğunun Rusça / Kazakça dışında yabancı dil bilgileri çok az olduğu dikkate alınarak dil bariyerini aşmak için özellikle Rusça bilen personelden yararlanılması gibi bazı tedbirlerin alınması önerilmektedir.

10. Yararlı Adresler

Kazakistan Tarım Bakanlığı: Kazakistan'da tarım, hayvancılık ve gıda politikalarını düzenleyen ve denetleyen devlet kurumudur.

Telefon: 7 (7172) 555-763- 7 (7172) 555-914- 7 (7172) 555-827

Web: <https://www.gov.kz/memleket/entities/moa?lang=en>

E posta: office@minagri.gov.kz

KAZ-AGRO-FINANS A.Ş.: Tarım sektörüne yönelik finansman ve leasing hizmetleri sağlayan devlet destekli bir kalkınma finans kuruluşudur.

Telefon: 7 (7172) 58-04-37

Web: <https://www.kaf.kz/>

E posta: mailbox@kaf.kz

AGRO CREDIT A.Ş.: Tarım sektörüne yönelik kredi ve finansman sağlayan devlet destekli bir kalkınma finans kuruluşudur.

Telefon: 7 (775) 007-68-01; 7 (775) 007-68-02

Web: <https://agrocredit.kz/ru/> E posta: Info@agrocredit.kz

Kazak Invest: Kazakistan'a yatırımları çekmenin yanı sıra mevcut yatırımcılarla karşılıklı etkileşim, yatırım sonrası destekler, yatırımcı memnuniyeti monitoringi, yürürlükteki yasaların analizi konusunda ihtisaslaşmış bir ulusal şirkettir. Ekonominin öncelikli sektörlerinde stratejik ve büyük projelerin gerçekleştirilmesi için ortaklık sağlamaktadır. Şirketin İstanbul'da da ofisi bulunmaktadır. <https://invest.gov.kz/>

DAMU (Girişimciliği Geliştirme Fonu): Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) gelişmesi ülkelerinin ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. Ekonominin öncelikli sektörlerinde küçük ve orta ölçekli sanayi ve servis sektöründeki projelere kredi verilmektedir. 2050 yılına kadarki Gelişme Stratejisi'nde KOBİ'lerin payının %50'ye kadar çıkarılması öngörülmektedir.

Kazakistan Ulusal Girişimciler Odası (ATAMEKEN): Yerli işletmeler ile Kazakistan Cumhuriyeti hükümeti ve devlet kurumları arasındaki müzakerelerin hızını artırmak amacıyla kurulmuştur. Kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Odanın faaliyetleri, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesini, istikrarın güçlendirilmesini ve hem yerli hem de yabancı yatırımcılar için ülkede iş yapma konusunda uygun koşulların geliştirilmesini amaçlamaktadır. <https://atameken.kz/>

Astana Uluslararası Finans Merkezi (AIFC): Kazakistan'ın başkenti Astana'da bulunan bir finans merkezidir. 2015'te kabul edilen Astana Uluslararası Finans Merkezi Hakkındaki Kanun ile kurulmuştur. AIFC, Doğu Avrupa ve Orta Asya bölgesinde önde gelen bir finans merkezi olarak kabul edilmektedir. <https://aifc.kz/>

Kazakistan Dış Ticaret Odası: Kazakistan iş dünyasının gelişmesinde, dış ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesinde ve ülkenin küresel ekonomiye entegrasyonunda kilit rol oynamıştır. Yerli şirketler için güvenilir bir ortak olarak hareket ederek, uluslararası pazarlara girişlerini kolaylaştırmış, yeni iş bağlantıları kurmuş ve en iyi küresel iş uygulamalarını hayata geçirmiştir.

Türk-Kazak İş İnsanları Birliği (TUKİB): 2016 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin telkin ve destekleriyle kurulmuştur. İki ülke arasındaki ticari, sanayi, kültürel ve ekonomik bağları geliştirmek ve güçlendirmek, karşılıklı işbirliğini sağlamak, girişimcilik ve yatırım faaliyetlerinin gelişmesine yardımcı olmak, Türk ve Kazak iş insanları arasındaki temas ve işbirliklerine ivme kazandırmak ve Birlik üyelerinin hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlamak amaçları doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmektedir. Birlik, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik bağların geliştirilmesini ve yatırım ortamının iyileştirilmesini desteklemektedir. <https://tukib.kz/>

Müşavirlik Raporları:

<https://ticaret.gov.tr/ticaret-musavirlikleri-ve-pazar-bilgileri/musavirlerimizden-sektorel-pazar-arastirmasi-raporlari>

11. Kaynakça

1. Kazakistan Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı

Web: <https://www.gov.kz/memleket/entities/moa?lang=en>

2. Kazakistan Cumhuriyeti İstatistik Kurumu

Web: <https://stat.gov.kz/ru/>

3. Kazakistan Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı

Web: <https://www.gov.kz/memleket/entities/economy>

4. World Bank - World Development Indicators

Web: <https://data.worldbank.org>

5. Kazakistan Tarım Araştırmaları Enstitüsü

Web: <http://www.kazagro.kz>

6. Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı

Kazakistan Tarım Sektörü Ülke Yatırımcı Rehberi

<https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM/Belgeler/Ulke%20Masalar%C4%B1/Kazakistan.pdf>

7. Kazakistan Fuarları ve Etkinlikleri

<https://worldexpo.pro/country/kazahstan>

<http://www.kazagro.kz>; <https://kazfarm.kz/en/>

8. International Trade Centre (ITC)

Web: <https://www.intracen.org>

9. Kazakistan Merkez Bankası

Web: <http://www.nationalbank.kz>

10. Our World in Data

<https://ourworldindata.org/>

11. Türk - Kazak İş İnsanları Birliği

Web: <https://tukib.kz/>

12. Yerel Gazeteler ve Medya

Tarım Dernekleri, ticaret odaları ve uluslararası araştırma kurumları haber ve raporları

EK-1 Meyve Ürünlerinde Kazakistan 2023- 2024- 2025 İthalat Seyri-Değişim Oranları-Ürün Payları

GTİP (10 Kodlu)	GTİP Açıklaması (TÜRKÇE)	2023 Net Ağırlık (Ton)	2024 Net Ağırlık (Ton)	2025 Net Ağırlık (Ton)	2023 İthalat Değeri (Bin, \$)	2024 İthalat Değeri (Bin, \$)	Değişim Oranı 2023-2024	Ülke İthalat Payı (%) 2024	2024 İthalat Değeri (Bin, \$)	2025 İthalat Değeri (Bin, \$)	Değişim Oranı 2024-2025	Ülke İthalat Payı (%) 2025
0803901000	Taze muzlar	76.205	85.755	103.138	55.937,1	60.510,5	0,08	0,10	60.510,5	64.188,7	0,06	0,10
0805210000	Turunçgiller, taze veya kurutulmuş; andalinalar (tangerin ve satsuma dahil); klementinler, wilkingler ve benzeri turunçgil melezleri: mandalinalar (tangerin ve satsuma dahil)	105.857	101.214	126.557	77.694,4	57.576,6	-0,26	0,10	57.576,6	61.476,6	0,07	0,09
0806101000	Taze sofralık üzüm	32.166	56.774	111.610	25.386,0	35.251,1	0,39	0,06	35.251,1	58.941,3	0,67	0,09
0808309000	Taze armutlar	34.095	59.645	53.854	22.456,0	36.370,0	0,62	0,06	36.370,0	27.052,6	-0,26	0,04
0809301000	Taze nektarinler	6.930	10.570	39.290	5.961,1	9.380,5	0,57	0,02	9.380,5	22.721,4	1,42	0,04
0813501500	Kuru erik içermeyen, 0801-0806 tarife kodlu meyveler dışındaki diğer kurutulmuş meyve karışımları	47.250	51.616	59.496	16.542,9	10.549,8	-0,36	0,02	10.549,8	18.565,7	0,76	0,03
0808108002	Taze elmalar, diğerleri, 1 Nisan - 30 Haziran	36.346	60.362	39.640	16.250,6	25.704,2	0,58	0,04	25.704,2	17.888,6	-0,30	0,03
0804100000	Taze ve kuru hurmalar	35.584	38.708	32.472	16.256,0	16.495,9	0,01	0,03	16.495,9	14.102,3	-0,15	0,02
0807110000	Taze karpuzlar	41.004	40.499	51.737	7.500,8	8.134,7	0,08	0,01	8.134,7	13.578,3	0,67	0,02
0806201000	Kuru üzüm, kuş üzümü	24.374	21.400	35.004	11.678,4	10.907,2	-0,07	0,02	10.907,2	13.536,7	0,24	0,02
0809309000	Diğer taze şeftaliler	13.196	26.379	23.105	11.723,5	17.437,3	0,49	0,03	17.437,3	12.470,8	-0,28	0,02
0808108001	Taze elmalar, diğerleri, 1 Ocak - 31 Mart	22.283	38.287	29.337	9.893,4	16.541,5	0,67	0,03	16.541,5	11.223,4	-0,32	0,02
0805102000	Portakallar tatlı ve taze.	11.534	43.046	23.429	6.553,0	18.880,6	1,88	0,03	18.880,6	11.006,8	-0,42	0,02
0810500000	Taze kiviler	10.373	14.248	16.140	5.933,9	8.302,9	0,40	0,01	8.302,9	10.670,6	0,29	0,02
0813100000	Kuru kayısılar	22.798	15.280	10.197	15.998,6	8.577,1	-0,46	0,01	8.577,1	8.856,1	0,03	0,01

0805501000	Taze veya kurutulmuş limon (citrus limon, citrus limonum).	7.072	24.984	16.448	5.194,0	14.341,4	1,76	0,02	14.341,4	8.395,1	-0,41	0,01
0810700000	Trabzon hurması, taze	19.108	20.694	15.678	9.348,2	11.796,8	0,26	0,02	11.796,8	7.883,0	-0,33	0,01
0804500001	Guava, mango ve mangostan veya taze garcinia	1.102	5.818	8.335	1.249,3	6.396,4	4,12	0,01	6.396,4	7.822,0	0,22	0,01
0802999000	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: diğer: diğer	2	878	11.555	3,3	194,7	58,82	0,0003	194,7	7.178,6	35,87	0,01
0810907500	Diğer meyveler, taze, diğer	10.119	43.805	19.732	6.979,0	9.183,0	0,32	0,02	9.183,0	7.162,0	-0,22	0,01
0805400000	Taze veya kurutulmuş greyluft pomelo	12.187	12.805	13.454	8.574,9	8.277,2	-0,03	0,01	8.277,2	6.392,4	-0,23	0,01
0809400500	Taze erikler	21.683	14.643	12.030	10.441,6	10.277,4	-0,02	0,02	10.277,4	6.167,1	-0,40	0,01
0808108006	Diğer elma çeşitleri 1 Ağustos - 30 Kasım	19.857	23.716	14.125	8.210,0	7.790,0	-0,05	0,01	7.790,0	6.044,5	-0,22	0,01
0813200000	Kuru erik	2.069	4.338	7.959	2.139,2	3.153,4	0,47	0,01	3.153,4	5.947,4	0,89	0,01
0802121000	Kabuksuz acı bademler	12.647	8.550	7.979	15.353,7	9.409,3	-0,39	0,02	9.409,3	5.806,4	-0,38	0,01
0809100000	Taze kayısılar	13.421	14.308	11.908	11.337,6	12.546,6	0,11	0,02	12.546,6	5.206,1	-0,59	0,01
0809290000	Kirazlar ve diğer tatlı kirazlar, taze	10.643	5.280	7.980	9.317,1	8.137,9	-0,13	0,01	8.137,9	5.188,5	-0,36	0,01
0810100000	Diğer meyveler, taze: çilek	3.311	4.194	4.714	3.777,3	4.873,3	0,29	0,01	4.873,3	4.893,8	0,0042	0,01
0813300000	Kurutulmuş elmalar	18.262	11.464	18.250	7.247,1	4.355,9	-0,40	0,01	4.355,9	4.847,3	0,11	0,01
0801310000	Kabuklu kaju fıstığı	433	1.229	5.594	490,2	1.231,4	1,51	0,002	1.231,4	4.258,6	2,46	0,01
0804300001	Taze ananaslar	3.738	4.563	5.593	3.161,9	3.644,8	0,15	0,01	3.644,8	4.018,6	0,10	0,01
0810902000	Diğerleri arasında demirhindi, kaju, liçi, jak meyvesi, sapodilla, çarkıfelek meyvesi, yıldız meyvesi ve pitaya bulunur	830	2.049	4.253	917,4	2.133,2	1,33	0,004	2.133,2	3.817,2	0,79	0,01
0807190000	Diğer taze kavunlar	4.777	14.345	13.774	2.331,3	5.278,2	1,26	0,01	5.278,2	3.609,2	-0,32	0,01

0808108008	Diğer elmalar 1 Aralık - 31 Aralık	7.327	2.482	7.143	3.259,9	860,6	-0,74	0,001	860,6	3.537,3	3,11	0,01
0802129000	Acı badem hariç, kabuksuz diğer badem çeşitleri	1.629	868	576	5.990,6	2.895,6	-0,52	0,005	2.895,6	3.448,5	0,19	0,01
0813409500	0801-0806 tarife kodlarındakiler hariç diğer kurutulmuş meyveler	4.717	5.124	6.039	2.442,3	1.496,9	-0,39	0,002	1.496,9	2.444,5	0,63	0,004
0811909500	Diğer meyve ve kuruyemişler, taze veya suda pişirilmiş veya pişirilmemiş, buharda pişirilmiş veya pişirilmemiş, dondurulmuş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içerip içermediğine bakılmaksızın.	619	894	921	1.363,5	2.122,1	0,56	0,004	2.122,1	2.369,4	0,12	0,004
0802310000	Kabuklu, taze, soyulmamış veya kurutulmuş ceviz	5.539	3.334	2.999	5.162,2	2.313,0	-0,55	0,004	2.313,0	2.088,9	-0,10	0,003
0801320000	Kabuksuz kaju fıstığı	2.329	5.507	2.456	5.637,0	7.078,4	0,26	0,01	7.078,4	1.972,8	-0,72	0,003
0802510000	Kabuklu Antep Fıstığı	4.608	6.236	2.306	8.557,0	5.561,6	-0,35	0,01	5.561,6	1.943,6	-0,65	0,003
0802320000	Kabuksuz ceviz, taze veya kuru	3.579	2.147	1.602	3.772,1	1.854,4	-0,51	0,003	1.854,4	1.736,4	-0,06	0,003
0811907500	Diğer ekşi kirazlar (Prunus cerasus), taze, pişmiş veya pişirilmemiş, suda veya buharda pişirilmiş, dondurulmuş, şeker veya başka bir tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş olarak	449	441	365	897,7	1.009,4	0,12	0,002	1.009,4	1.447,4	0,43	0,002
0810201000	Taze ahududular	1.320	1.801	1.499	2.418,1	1.447,4	-0,40	0,002	1.447,4	1.400,9	-0,03	0,002

0806209000	Kuru üzüm, diğerleri	1.515	2.153	858	1.766,0	1.905,2	0,08	0,003	1.905,2	1.295,7	-0,32	0,002
0811203900	Diğer siyah frenk üzümleri, taze veya suda veya buharda pişirilmiş veya pişirilmemiş; dondurulmuş, tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş	359	407	341	807,5	1.081,0	0,34	0,002	1.081,0	1.288,6	0,19	0,002
0804400000	Taze veya kurutulmuş avokado	400	366	311	1.280,1	1.342,4	0,05	0,002	1.342,4	1.266,6	-0,06	0,002
0811109000	Diğer çilekler ve dondurulmuş çilekler, suda pişirilmiş veya buharda pişirilmiş olsun ya da olmasın.	489	22.524	1.589	665,7	714,7	0,07	0,001	714,7	1.017,9	0,42	0,002
0808108003	Taze elmalar, diğerleri, 1 Temmuz - 31 Temmuz	9.939	13.804	2.268	4.225,1	4.418,2	0,05	0,01	4.418,2	871,2	-0,80	0,001
0804209000	Kuru incir	1.265	6.471	1.529	942,1	2.538,8	1,69	0,004	2.538,8	817,6	-0,68	0,001
0806109000	Diğer çeşitlerden taze üzümler	19.275	13.810	1.104	15.650,6	10.622,2	-0,32	0,02	10.622,2	808,4	-0,92	0,001
0802991000	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: diğer: pekan cevizi	435	850	1.358	357,0	681,3	0,91	0,001	681,3	799,3	0,17	0,001
0811203100	Suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın diğer ahududular; şeker veya başka tatlandırıcı madde eklenmiş olsun veya olmasın dondurulmuş ahududular	625	326	304	1.447,3	827,3	-0,43	0,001	827,3	715,2	-0,14	0,001
0802220000	Kabuksuz, taze veya kuru fındık	90	130	64	533,0	502,2	-0,06	0,001	502,2	709,3	0,41	0,001

0801110000	Kurutulmuş Hindistan cevizi	236	153	244	461,5	342,9	-0,26	0,001	342,9	706,3	1,06	0,001
0810405000	Vaccinium macrocarpon ve corymbosum türü bitkilerin taze meyveleri	75	95	129	511,5	680,7	0,33	0,001	680,7	652,0	-0,04	0,001
0813403000	Kuru armutlar	309	5.475	1.360	101,8	2.639,0	24,93	0,004	2.639,0	580,3	-0,78	0,001
0811908509	Diğer tropikal meyveler ve tropikal kuruyemişler, taze, suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın	110	194	185	292,3	546,3	0,87	0,001	546,3	574,0	0,05	0,001
0808108005	1 Ağustos - 30 Kasım tarihleri arasında satışta olan diğer elma çeşitleri: Golden Delicious veya Grandy Smith çeşitleri	2.348	993	1.395	335,2	198,7	-0,41	0,0003	198,7	566,7	1,85	0,001
0804300009	Kurutulmuş ananaslar	79	57	1.346	73,6	15,7	-0,79	0,00003	15,7	516,5	31,98	0,001
0810209000	Ahududu hariç diğer taze meyveler arasında dut, böğürtlen ve yaban mersini bulunur	26	22	35	387,0	474,5	0,23	0,001	474,5	455,4	-0,04	0,001
0808108007	1-31 Aralık arasındaki diğer elma çeşitleri: golden delicious veya granny smith çeşitleri	111	49	431	56,0	23,6	-0,58	0,00004	23,6	438,7	17,55	0,001
0810303000	Taze frenk üzümü	47	72	52	343,3	449,3	0,31	0,001	449,3	418,5	-0,07	0,001
0804201000	Taze incirler	76	175	546	50,5	166,1	2,29	0,0003	166,1	382,9	1,30	0,001
0801220000	Kabuksuz Brezilya fıncığı	511	1.426	659	451,1	997,8	1,21	0,002	997,8	361,5	-0,64	0,001
0811905000	Vaccinium myrtillus cinsine ait bitkilerin diğer meyveleri; taze, suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın, dondurulmuş, şeker veya başka bir	43	78	85	144,8	237,9	0,64	0,0004	237,9	347,9	0,46	0,001

	tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş olarak tüketilebilir											
0805108000	Diğer portakallar	544	577	429	421,7	441,8	0,05	0,001	441,8	321,6	-0,27	0,00050
0805290000	Turunçgiller, taze veya kurutulmuş; mandalina (tangerin ve satsuma dahil); klementin, wilking ve benzeri turunçgil melezleri; diğerleri	1.657	864	394	1.482,0	719,3	-0,51	0,001	719,3	313,3	-0,56	0,00048
0802610000	Kabuklu makadamyaya fıstığı	303	187	597	317,2	140,6	-0,56	0,0002	140,6	306,9	1,18	0,00047
0811209000	Örnek: ahududu, dut, böğürtlen, loganberry, kuş üzümü (siyah, beyaz, kırmızı) ve kabak, taze veya suda ısıtılmış veya buharda pişirilmiş, dondurulmuş, şeker veya diğer tatlandırıcılar eklenmiş veya eklenmemiş.	88	66	104	159,5	160,3	0,0049	0,0003	160,3	299,7	0,87	0,00046
0806203000	Kuru üzüm, sultana	188	116	83	383,2	377,6	-0,01	0,001	377,6	293,3	-0,22	0,00045
0802920000	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: çam fıstığı, kabuksuz	874	344	119	2.799,5	1.976,3	-0,29	0,003	1.976,3	248,1	-0,87	0,00038
0805220000	Turunçgiller, taze veya kurutulmuş; mandalinalar (tangerin ve satsuma dahil); klementinler, wilkingler ve benzeri turunçgil melezleri: klementinler	334	354	203	310,8	432,3	0,39	0,001	432,3	227,0	-0,47	0,00035
0813509900	Diğer kuru meyve ve kuruyemiş karışımları	79	1.141	418	87,6	117,0	0,34	0,0002	117,0	221,7	0,89	0,00034

0802111000	Kabuklu bademler acıdır.	611	337	147	861,4	493,5	-0,43	0,001	493,5	214,2	-0,57	0,00033
0809210000	Ekşi kiraz (Prunus cerasus), taze	481	2.145	629	225,4	1.907,5	7,46	0,003	1.907,5	205,2	-0,89	0,00032
0801190000	Kurutulmuş olanlar hariç diğer hindistan cevizi çeşitleri	107	225	185	170,1	276,9	0,63	0,0005	276,9	194,5	-0,30	0,00030
0802119000	Acı badem hariç, kabuklu diğer badem çeşitleri	104	140	268	113,3	93,7	-0,17	0,0002	93,7	189,0	1,02	0,00029
0802410000	Kabuklu kestane (Castanea spp.)	1	86	201	1,4	100,2	68,16	0,0002	100,2	182,0	0,82	0,00028
0802620000	Kabuksuz makadamyacı fıstığı	22	8	276	11,8	8,8	-0,26	0,00001	8,8	180,0	19,56	0,00028
0805900000	Diğer turuncgiller, taze veya kurutulmuş	148	171	209	74,5	94,3	0,27	0,0002	94,3	174,0	0,85	0,00027
0810409000	Diğer taze kızılıklar, yaban mersinleri (Vaccinium cinsi dışındaki meyveler)	20	29	23	123,6	209,6	0,70	0,0003	209,6	154,0	-0,27	0,00024
0802910009	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: diğer	325	30	1.251	131,1	2,4	-0,98	0,000004	2,4	148,6	60,05	0,00023
0810403000	Vaccinium myrtilus türüne ait bitkilerin taze meyveleri	2	12	24	38,3	76,1	0,99	0,0001	76,1	132,9	0,75	0,00021
0811908000	Diğer kirazlar ve tatlı kirazlar, taze, suya veya buhara batırılarak ısıtılmış veya ısıtılmamış, dondurulmuş, şeker veya diğer tatlandırıcılar eklenmiş olsun veya olmasın	46	63	36	104,5	131,6	0,26	0,0002	131,6	127,8	-0,03	0,00020

0813503900	Sadece 0801-0802 başlıklarındaki kuru yemişlerden oluşan diğer karışımlar	4	7	21	5,5	18,5	2,37	0,00003	18,5	109,8	4,94	0,00017
0811205900	Diğer böğürtlen ve dut çeşitleri; taze, suda veya buharda pişirilmiş veya pişirilmemiş, dondurulmuş, ilave şeker veya başka bir tatlandırıcı içerip içermediğine bakılmaksızın	24	60	35	65,4	105,4	0,61	0,0002	105,4	104,5	-0,01	0,00016
0813501900	Kuru erik içeren, 0801-0806 başlıkları altındaki meyveler hariç, çeşitli kuru meyve karışımları.	335	229	219	147,0	141,9	-0,03	0,0002	141,9	92,9	-0,35	0,00014
0811205100	Diğer kırmızı kuş üzümleri, taze veya suda ya da buharda pişirilmemiş; dondurulmuş, tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş.	6	19	22	8,3	20,0	1,41	0,00003	20,0	85,4	3,27	0,00013
0811903900	Diğer meyve ve kuruyemişler, taze veya suda ya da buharda pişirilmiş, dondurulmuş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içerenler	2	17	161	9,5	28,6	2,02	0,00005	28,6	81,1	1,83	0,00013
0811101100	Buzda veya buharda ısıtılmış veya ısıtılmamış, dondurulmuş, şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler eklenmiş ve ağırlıkça %13'ten fazla	78	145	30	40,6	200,5	3,94	0,0003	200,5	79,4	-0,60	0,00012

	şeker içeriğine sahip çilekler ve çilekler											
0811101900	Şeker veya başka tatlandırıcı madde ilave edilmiş, suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın, dondurulmuş diğer çilekler ve çilekler	1	17	82	1,3	24,2	18,08	0,00004	24,2	77,6	2,21	0,00012
0802520000	Kabuksuz fıstık	49	228	131	88,8	208,1	1,34	0,0003	208,1	73,0	-0,65	0,00011
0805509000	Limonlar	67	179	65	68,5	111,6	0,63	0,0002	111,6	63,3	-0,43	0,00010
0808400000	Ayva, taze	140	92	91	73,6	77,4	0,05	0,0001	77,4	57,9	-0,25	0,00009
0803909000	Kurutulmuş muzlar	2	20	155	6,2	12,8	1,06	0,00002	12,8	56,4	3,40	0,00009
0804500009	Kurutulmuş guava, mango ve mangostan veya garcinia	158	47	42	214,5	87,9	-0,59	0,0001	87,9	46,1	-0,48	0,00007
0812100000	Kirazlar ve tatlı kirazlar kısa süreli saklama için konserve edilmiştir, ancak bu formda doğrudan tüketime uygun değildir.	13	65	13	21,5	68,1	2,17	0,0001	68,1	44,1	-0,35	0,00007
0808101000	Elma şarabı yapımında kullanılan elmalar, toptan olarak, 16 Eylül - 15 Aralık tarihleri arasında temin edilebilir	261	1.490	49	25,4	150,6	4,93	0,0002	150,6	41,3	-0,73	0,00006
0807200000	Taze papayalar	26	28	39	38,9	34,4	-0,11	0,0001	34,4	40,3	0,17	0,00006
0810301000	Taze siyah frenk üzümü	48	132	103	32,3	53,1	0,64	0,0001	53,1	34,0	-0,36	0,00005
0813405000	Kurutulmuş papaya	19	0,2	75	43,0	1,5	-0,97	0,000002	1,5	32,8	21,21	0,00005
0813401000	Kurutulmuş şeftaliler, nektarinler de dahil	19	142	73	16,3	105,3	5,47	0,0002	105,3	31,9	-0,70	0,00005
0811907000	Vassinium myrtilloides ve Vassinium angustifolium türü bitkilerin meyveleri, taze veya suda ya da	0,044	3	9	0,1	9,8	77,09	0,00002	9,8	28,9	1,94	0,00004

	buharda ısıtılmış, şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler eklenmiş veya eklenmemiş olarak dondurulmuş halde.											
0811201900	Şeker veya diğer tatlandırıcılar eklenmiş diğer ahududu, böğürtlen, kuş üzümü, dut ve beктаşi üzümü çeşitleri	6	4	9	12,7	7,3	-0,43	0,00001	7,3	26,0	2,56	0,00004
0811201100	Isıl işlem görmüş veya görmemiş olsun, ahududu, böğürtlen, siyah, beyaz veya kırmızı kuş üzümü, beктаşi üzümü, dut, loganberry. Suda veya buharda pişirilmiş, dondurulmuş, %13'ü aşan şeker ilavesiyle	24	22	65	5,8	7,6	0,31	0,00001	7,6	24,8	2,25	0,00004
0810401000	Taze kızılıcık	7	7	16	15,8	21,9	0,38	0,00004	21,9	22,9	0,05	0,00004
0814000000	Turunçgil kabukları veya kavun kabukları (karpuz kabukları dahil), taze, dondurulmuş, kurutulmuş veya konserve edilmiş halde. Kısa süreli saklama için. Tuzlu suda, kükürtlü suda veya diğer geçici koruyucu çözeltilerde saklayın	4	3	5	23,5	15,6	-0,34	0,00003	15,6	21,9	0,40	0,00003
0813509100	Kuru erik veya incir içermeyen karışımlar	302	357	9	63,2	33,1	-0,48	0,0001	33,1	16,5	-0,50	0,00003
0808301000	Armutlar, armut şarabı veya armut şırası üretimi için, 1 Ağustos	650	165	26	61,3	50,1	-0,18	0,0001	50,1	15,7	-0,69	0,00002

	ile 31 Aralık tarihleri arasında, toptan olarak, taze olarak temin edilmelidir											
0803101000	Taze muzlar	16	44	13	3,0	11,7	2,93	0,00002	11,7	10,6	-0,10	0,00002
	0801 ile 0806 başlıkları altındaki meyveler hariç, kurutulmuş demirhindi, mandalina, liçi, jak meyvesi, sapodilla, çarkıfelek meyvesi, yıldız meyvesi ve pitaya	2	1	1	36,2	34,5	-0,05	0,0001	34,5	8,4	-0,76	0,00001
0810600000	Taze durian	3	2	1	15,7	12,2	-0,22	0,00002	12,2	6,3	-0,48	0,00001
0810309000	Diğer kuş üzümü çeşitleri (siyah, beyaz veya kırmızı) ve taze beктаşi üzümü.	5	16	6	3,9	5,6	0,45	0,00001	5,6	4,4	-0,21	0,00001
0812902500	Kısa süreliğine muhafaza edilmiş, ancak bu haliyle doğrudan tüketime uygun olmayan meyve ve kuruyemişler; örneğin kayısılar	14	94	8	13,6	20,1	0,48	0,00003	20,1	4,1	-0,80	0,00001
0802910002	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: kozalak içinde: Kore çamı			3						1,3		0,000002
0802910003	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: kozalak içinde: diğer	1	13	1	9,6	5,0	-0,48	0,00001	5,0	1,2	-0,76	0,000002
0812907000	Guava, mango, mangostan, demirhindi, kaju, liçi, jak meyvesi, sapodilla,	1	19	4	1,5	56,7	37,87	0,0001	56,7	0,8	-0,99	0,000001

	çarkıfelek meyvesi, karambola, pitaya ve tropikal kuruyemişler gibi diğer meyveler de kısa süreliğine muhafaza edilir											
0802420000	Kabukları soyulmuş kestane (<i>Castanea spp.</i>)		0,002	1		0,03		0,0000000	0,025	0,7	26,00	0,000001
0813503100	Sadece 0801 ve 0802 başlıklarındaki kurutulmuş tropikal fındıklardan oluşan karışımlar	0,005	0,004	0,1	0,03	0,02	-0,33	0,0000000	0,022	0,5	19,82	0,000001
0801210000	Kabuklu Brezilya fıstığı	0,004	0,1	0,02	0,1	1,0	10,51	0,0000002	1,0	0,4	-0,59	0,000001
0811908501	Hindistan cevizi		0,2	0,1		0,5		0,0000001	0,5	0,3	-0,38	0,0000005
0811903109	Şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içeren diğer tropikal meyveler ve diğer tropikal kuruyemişler	1	0,03	0,02	4,5	0,3	-0,93	0,0000001	0,3	0,3	-0,13	0,0000004
0811901900	Diğer meyve ve kuruyemişler, taze veya suda ya da buharda ısıtılmış veya ısıtılmamış, dondurulmuş, içine şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler eklenmiş olsun veya olmasın	0,061		0,04	0,6					0,2		0,0000003
0802910001	Diğer yemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: kozalak içinde: Sibirya çamı	0,240		0,01	3,5					0,1		0,0000002
0803109000	Kurutulmuş muzlar	34	0,5	0,001	55,8	0,3	-1,00	0,0000004	0,3	0,04	-0,86	0,0000001

EK-2 Meyve Ürünlerinde İthalatında Kazakistan Pazar Payları (2025)

GTİP (10 Kodlu)	GTİP Açıklaması (Rusça)	GTİP Açıklaması (Türkçe)	Net Ağırlık (Ton)	İthalat Değeri (Bin, \$)	Ülke Payları (%)
0801110000	Орехи кокосовые высушенные	Kurutulmuş hindistan cevizi	243,8	706,3	100,0
	Rusya		75,8	295,9	41,89
	Endonezya		85,0	243,9	34,54
	Çin		82,5	165,2	23,39
	Gana		0,0	0,8	0,12
	İran		0,4	0,2	0,03
	Belarus		0,0	0,2	0,03
	Ermenistan		0,0	0,0	0,004
	Kırgızistan		0,0	0,0	0,002
0801190000	Прочие орехи кокосовые, за исключением высушенных	Kurutulmuş olanlar hariç diğer hindistan cevizi çeşitleri	185,1	194,5	100,0
	Çin		164,9	148,6	76,44
	Rusya		4,6	29,8	15,31
	Fildişi Sahili		15,1	12,3	6,33
	Tayland		0,4	3,0	1,53
	İspanya		0,1	0,8	0,40
0801210000	Орехи бразильские в скорлупе	Kabuklu Brezilya fıstığı	0,0	0,4	100,0
	Rusya		0,0	0,4	100,0
0801220000	Орехи бразильские очищенные от скорлупы	Kabuksuz Brezilya fıstığı	658,7	361,5	100,0
	Bolivya		586,8	317,0	87,69
	Peru		71,2	44,2	12,24
	Rusya		0,7	0,3	0,07
0801310000	Орехи кешью в скорлупе	Kabuklu kaju fıstığı	5.593,8	4.258,6	100,0
	Vietnam		4.632,6	3.507,7	82,37
	Çin		911,0	677,1	15,90
	Rusya		3,5	32,3	0,76
	Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti		21,5	24,4	0,57
	Benin		24,9	17,0	0,40
	Afganistan		0,2	0,1	0,003
0801320000	Орехи кешью очищенные от скорлупы	kabuksuz kaju fıstığı	2.456,2	1.972,8	100,0
	Vietnam		1.633,5	1.350,6	68,46
	Çin		737,5	501,1	25,40
	Rusya		9,0	78,5	3,98
	Fildişi Sahili		33,6	21,5	1,09
	Benin		20,9	14,7	0,74
	Türkiye		21,5	6,5	0,33
0802111000	Миндаль в кожуре горький	Kabuklu bademler acıdır.	147,1	214,2	100,0
	Özbekistan		120,4	182,1	85,02
	Çin		26,7	32,0	14,94
	Rusya		0,0	0,1	0,04
0802119000	Прочий миндаль в скорлупе, за исключением горького	Acı badem hariç, kabuklu diğer badem çeşitleri	268,0	189,0	100,0
	Özbekistan		83,0	90,5	47,87
	Tacikistan		103,2	81,7	43,22
	Çin		10,0	12,0	6,35
	Kırgızistan		71,8	4,8	2,53
	Rusya		0,0	0,1	0,03
0802121000	Миндаль без скорлупы горький	Kabuksuz acı bademler	7.979,3	5.806,4	100,0
	Şili		3.239,7	2.155,5	37,12

	ABD		2.915,4	1.903,8	32,79
	Çin		1.819,1	1.743,9	30,03
	Türkiye		5,0	2,5	0,04
	Rusya		0,0	0,4	0,01
	Afganistan		0,2	0,2	0,004
0802129000	Прочий миндаль без скорлупы, за исключением горького	Acı badem hariç, kabuksuz diğer badem çeşitleri	575,7	3.448,5	100,0
	ABD		502,9	3.078,7	89,28
	Çin		14,6	108,9	3,16
	Rusya		10,7	95,2	2,76
	Özbekistan		8,7	68,5	1,99
	Türkiye		21,5	51,6	1,50
	İspanya		1,9	19,4	0,56
	Tacikistan		9,1	14,6	0,42
	Afganistan		4,0	10,9	0,31
	Kırgızistan		2,3	0,7	0,02
0802220000	Орехи лесные (лещина) (corylus spp.) Без скорлупы, свежие или сушеные	Kabuksuz, taze veya kuru fındık (Corylus spp.).	64,3	709,3	100,0
	Azerbaycan		60,1	693,5	97,77
	Rusya		2,5	15,3	2,16
	Kırgızistan		1,7	0,5	0,07
0802310000	Орехи грецкие в скорлупе свежие, неочищенные или сушеные	Kabuklu, taze, soyulmamış veya kurutulmuş ceviz	2.998,9	2.088,9	100,0
	Çin		2.301,6	1.722,6	82,46
	Şili		580,3	267,6	12,81
	Arjantin		78,8	58,4	2,79
	Özbekistan		27,0	31,1	1,49
	Tacikistan		11,0	8,8	0,42
	Rusya		0,0	0,4	0,02
	Kırgızistan		0,0	0,0	0,0004
0802320000	Орехи грецкие без скорлупы свежие или сушеные	Kabuksuz ceviz, taze veya kuru	1.602,4	1.736,4	100,0
	Çin		1.037,4	872,6	50,25
	Özbekistan		358,2	707,8	40,76
	Tacikistan		63,8	73,2	4,21
	Şili		138,5	61,9	3,56
	Rusya		1,6	14,3	0,82
	Kırgızistan		2,8	6,3	0,36
	ABD		0,0	0,4	0,02
0802410000	Каштаны (castanea spp.), в кожуре	Kabuklu kestane (Castanea spp.)	200,5	182,0	100,0
	Çin		200,2	181,1	99,49
	Hollanda		0,0	0,8	0,43
	Rusya		0,3	0,1	0,08
0802420000	Каштаны (castanea spp.), очищенные от кожуры	Kabukları soyulmuş kestane (Castanea spp.)	0,9	0,7	100,0
	Çin		0,9	0,7	100,0
0802510000	Фисташки в скорлупе	Kabuklu Antep fıstığı	2.306,4	1.943,6	100,0
	İran		1.599,7	1.109,4	57,08
	ABD		503,3	738,7	38,01
	Çin		38,1	26,8	1,38
	Türkiye		45,3	22,9	1,18
	Özbekistan		5,6	15,0	0,77
	BAE		22,0	11,0	0,57
	Kırgızistan		89,4	10,3	0,53
	Tacikistan		2,3	5,3	0,27
	Rusya		0,7	4,3	0,22
0802520000	Фисташки, очищенные от скорлупы	Kabuksuz fıstık	130,6	73,0	100,0

	İran		126,1	60,7	83,24
	Tacikistan		3,7	7,0	9,66
	Rusya		0,1	2,3	3,17
	Kırgızistan		0,7	1,6	2,19
	Türkiye		0,0	1,3	1,75
0802610000	Орехи макадамии, в скорлупе	Kabuklu makadamya fıstığı	597,4	306,9	100,0
	Çin		306,5	191,2	62,31
	Güney Afrika		227,1	113,5	36,99
	Kırgızistan		63,6	1,8	0,59
	Rusya		0,2	0,3	0,11
0802620000	Орехи макадамии, очищенные от скорлупы	Kabuksuz makadamya fıstığı	275,7	180,0	100,0
	Çin		123,0	73,8	41,01
	Kenya		3,7	61,8	34,33
	İran		50,0	30,0	16,67
	Güney Afrika		18,0	10,8	6,00
	Kırgızistan		81,0	3,6	1,98
0802910001	Прочие орехи, свежие или сушеные, очищенные от скорлупы или неочищенные, с кожурой или без кожуры: прочие: кедровые орехи в скорлупе: в шишке: сосны сибирской (Pinus sibirica Du Tour)	Diğer yemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: kozalak içinde: Sibirya çamı (Pinus sibirica Du Tour)	0,0	0,1	100,0
	Rusya		0,0	0,1	100,0
0802910002	Прочие орехи, свежие или сушеные, очищенные от скорлупы или неочищенные, с кожурой или без кожуры: прочие: кедровые орехи в скорлупе: в шишке: сосны корейской (Pinus koraiensis Sieb. Et Zucc.)	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: kozalak içinde: Kore çamı (Pinus koraiensis Sieb. Et Zucc.)	2,6	1,3	100,0
	Rusya		2,6	1,3	100,0
0802910003	Прочие орехи, свежие или сушеные, очищенные от скорлупы или неочищенные, с кожурой или без кожуры: прочие: кедровые орехи в скорлупе: в шишке: прочие	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: kozalak içinde: diğer	1,0	1,2	100,0
	Rusya		1,0	1,2	100,0
0802910009	Прочие орехи, свежие или сушеные, очищенные от скорлупы или неочищенные, с кожурой или без кожуры: прочие: кедровые орехи в скорлупе: прочие	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: kabuklu çam fıstığı: diğer	1.251,1	148,6	100,0
	Rusya		1.251,1	148,6	100,0
0802920000	Прочие орехи, свежие или сушеные, очищенные от скорлупы или неочищенные, с кожурой или без кожуры: прочие: кедровые орехи, очищенные от скорлупы	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: çam fıstığı, kabuksuz	118,9	248,1	100,0
	Rusya		118,9	248,1	100,0
0802991000	Прочие орехи, свежие или сушеные, очищенные от скорлупы или неочищенные, с кожурой или без кожуры: прочие: прочие: pekan	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: diğer: pekan cevizi	1.358,0	799,3	100,0
	Çin		907,1	566,8	70,91
	Meksika		227,0	128,6	16,08
	Arjantin		186,1	94,7	11,85

	Tacikistan		17,1	6,5	0,81
	ABD		1,4	2,0	0,25
	Rusya		0,2	0,7	0,08
	Kırgızistan		19,1	0,1	0,01
0802999000	Прочие орехи, свежие или сушеные, очищенные от скорлупы или неочищенные, с кожурой или без кожуры: прочие: прочие: прочие	Diğer kuruyemişler, taze veya kuru, kabuklu veya kabuksuz, kabuklu veya kabuksuz: diğer: diğer: diğer	11.554,6	7.178,6	100,0
	Çin		11.029,6	6.831,7	95,17
	Türkiye		265,6	159,3	2,22
	Vietnam		211,5	126,9	1,77
	Rusya		3,1	33,6	0,47
	İran		24,8	14,9	0,21
	ABD		20,0	12,0	0,17
	Kırgızistan		0,0	0,1	0,002
0803101000	Плантайны, свежие	Taze muzlar	12,6	10,6	100,0
	Rusya		12,6	10,6	100,0
0803109000	Плантайны, сушеные	Kurutulmuş muzlar	0,0	0,0	100,0
	Ermenistan		0,0	0,0	100,0
0803901000	Бананы, свежие	Taze muzlar	103.137,6	64.188,7	100,0
	Ekvator		94.638,9	59.374,7	92,50
	Kolombiya		5.375,1	2.795,1	4,35
	Çin		1.999,8	1.236,0	1,93
	Rusya		1.064,3	713,7	1,11
	Kamboçya		39,5	47,4	0,07
	Hindistan		20,0	21,5	0,03
	Hollanda		0,0	0,1	0,0002
	Tayland		0,0	0,1	0,0001
	İspanya		0,0	0,1	0,0001
0803909000	Бананы, сушеные	Kurutulmuş muzlar	155,3	56,4	100,0
	Çin		120,0	38,4	68,06
	Ermenistan		33,6	8,8	15,59
	Rusya		1,6	6,6	11,66
	Özbekistan		0,1	2,6	4,69
0804100000	Финики свежие и сушеные	Taze ve kuru hurmalar	32.471,6	14.102,3	100,0
	İran		26.143,2	10.587,7	75,08
	İsrail		2.589,6	1.240,6	8,80
	Suudi Arabistan		1.202,7	1.133,8	8,04
	Cezayir		1.246,8	396,5	2,81
	Ürdün		219,4	172,4	1,22
	Namibya		213,0	127,8	0,91
	BAE		331,0	115,4	0,82
	Libya		168,6	108,6	0,77
	Rusya		46,0	91,8	0,65
	Tunus		129,3	45,6	0,32
	Özbekistan		20,9	31,4	0,22
	Mısır		62,5	18,8	0,13
	Çin		14,0	12,5	0,09
	Türkiye		43,0	8,6	0,06
	Filistin Devleti		38,4	7,8	0,06
	Tacikistan		3,3	3,0	0,02
	Belarus		0,0	0,2	0,001
0804201000	Инжир свежий	Taze incirler	545,6	382,9	100,0
	Özbekistan		537,0	357,8	93,44
	Hollanda		0,8	15,3	4,00
	Rusya		6,2	3,7	0,98

	İsrail		0,1	1,3	0,35
	Brezilya		0,1	1,3	0,34
	Peru		0,1	1,2	0,32
	Türkiye		0,1	1,1	0,29
	Çin		0,2	0,4	0,09
	İtalya		0,0	0,3	0,07
	İran		1,1	0,2	0,05
	Tayland		0,0	0,1	0,03
	Moritanya		0,0	0,1	0,01
	Karadağ		0,0	0,0	0,01
0804209000	Инжир сушеный	Kuru incir	1.529,1	817,6	100,0
	Türkiye		1.193,2	671,5	82,13
	Özbekistan		258,8	99,4	12,15
	İran		40,4	35,2	4,30
	Rusya		1,9	5,2	0,63
	Kırgızistan		30,4	2,5	0,30
	Tacikistan		2,8	1,5	0,18
	Ermenistan		0,1	1,3	0,16
	Afganistan		1,4	1,0	0,12
	Belarus		0,0	0,1	0,01
0804300001	Ананасы свежие	Taze ananaslar	5.592,8	4.018,6	100,0
	Çin		5.516,4	3.957,9	98,49
	Kosta Rika		28,9	32,6	0,81
	Rusya		39,4	22,0	0,55
	Tayland		0,3	2,0	0,05
	Güney Afrika		0,2	1,9	0,05
	Kırgızistan		7,3	0,9	0,02
	Hollanda		0,1	0,5	0,01
	Mauritius		0,0	0,4	0,01
	Kenya		0,2	0,3	0,01
0804300009	Ананасы сушеные	Kurutulmuş ananaslar	1.345,6	516,5	100,0
	Çin		1.339,3	511,0	98,95
	Azerbaycan		0,1	2,5	0,48
	Rusya		0,2	2,4	0,47
	Özbekistan		0,0	0,4	0,07
	Ermenistan		0,0	0,1	0,02
	Kırgızistan		6,0	0,0	0,01
0804400000	Авокадо свежие или сушеные	Taze veya kurutulmuş avokado	310,8	1.266,6	100,0
	Hollanda		82,2	711,1	56,14
	Rusya		121,2	170,7	13,47
	Peru		43,4	147,7	11,66
	İspanya		4,4	63,3	5,00
	İsrail		18,1	47,6	3,76
	Suudi Arabistan		3,4	33,1	2,61
	Kenya		5,7	23,8	1,88
	Şili		8,0	20,5	1,62
	Kolombiya		5,6	17,6	1,39
	Çin		10,1	11,9	0,94
	Türkiye		5,7	11,2	0,88
	Güney Afrika		0,9	5,4	0,43
	Fas		1,5	1,7	0,13
	Portekiz		0,8	0,8	0,07
	Tayland		0,0	0,1	0,01
0804500001	Гуайява,манго и мангостан,или гарциния свежие	Guava, mango ve mangostan veya taze garcinia	8.334,8	7.822,0	100,0
	Çin		8.308,4	7.761,0	99,22

	Hollanda		3,9	23,3	0,30
	Rusya		13,8	10,0	0,13
	Peru		2,7	8,0	0,10
	Tayland		0,9	7,2	0,09
	Brezilya		3,6	6,2	0,08
	İspanya		0,2	4,3	0,06
	Mısır		0,5	1,1	0,01
	Endonezya		0,0	0,5	0,01
	Kırgızistan		0,5	0,1	0,002
	Moritanya		0,0	0,1	0,001
	Kolombiya		0,0	0,1	0,001
	İsrail		0,0	0,0	0,001
	Pakistan		0,2	0,0	0,0001
0804500009	Гуайява,манго и мангостан,или гарциния сушеные	Kurutulmuş guava, mango ve mangostan veya garcinia	41,9	46,1	100,0
	Çin		38,5	32,7	70,98
	Rusya		1,1	11,2	24,41
	Gana		0,1	1,5	3,28
	Kırgızistan		2,3	0,6	1,34
0805102000	Апельсины сладкие, свежие	Portakallar tatlı ve taze.	23.428,6	11.006,8	100,0
	Çin		13.058,3	5.615,6	51,02
	İran		3.860,7	1.768,9	16,07
	Mısır		2.482,3	1.528,3	13,89
	Rusya		2.610,8	957,6	8,70
	Türkiye		760,9	570,3	5,18
	Güney Afrika		496,9	445,5	4,05
	Fas		100,9	77,6	0,71
	Arjantin		30,8	24,4	0,22
	İspanya		24,1	15,7	0,14
	Hollanda		0,4	2,3	0,02
	Kırgızistan		2,5	0,7	0,01
0805108000	Прочие апельсины	Diğer portakallar	429,4	321,6	100,0
	İran		364,4	284,9	88,59
	Mısır		37,0	25,5	7,94
	Türkiye		4,0	5,4	1,66
	Rusya		23,6	2,8	0,88
	Çin		0,3	1,7	0,53
	İspanya		0,1	1,1	0,35
	Kolombiya		0,0	0,1	0,03
	Ermenistan		0,0	0,0	0,01
0805210000	Цитрусовые плоды, свежие или сушеные, мандарины (включая танжерини и сатсума); клементины, вилкинги и аналогичные гибриды цитрусовых: мандарины (включая танжерини и сатсума)	Turunçgiller, taze veya kurutulmuş; mandalinalar (tangerin ve satsuma dahil); klementinler, wilkingler ve benzeri turunçgil melezleri: mandalinalar (tangerin ve satsuma dahil)	126.556,5	61.476,6	100,0
	Çin		102.909,3	49.109,2	79,88
	Pakistan		15.738,0	7.496,7	12,19
	Türkiye		4.610,5	3.403,5	5,54
	Rusya		2.114,2	648,1	1,05
	Güney Afrika		235,0	216,9	0,35
	Mısır		176,5	158,7	0,26
	Fas		174,5	135,5	0,22
	Arjantin		138,4	106,6	0,17
	İran		174,5	69,4	0,11
	Gürcistan		80,0	59,0	0,10

	Zimbabve		23,7	17,2	0,03
	Özbekistan		56,9	17,1	0,03
	Peru		22,0	14,3	0,02
	Kırgızistan		74,4	13,1	0,02
	İspanya		5,5	6,2	0,01
	Tacikistan		22,0	4,4	0,01
	Azerbaycan		1,0	0,5	0,001
	Hollanda		0,0	0,2	0,0003
0805220000	Цитрусовые плоды, свежие или сушеные, мандарины (включая танжерини и сатсума); клементины, вилкинги и аналогичные гибриды цитрусовых: клементины	Turunçgiller, taze veya kurutulmuş; mandalinalar (tangerin ve satsuma dahil); klementinler, wilkingler ve benzeri turunçgil melezleri: klementinler	203,3	227,0	100,0
	Fas		192,6	218,3	96,19
	Rusya		3,3	4,6	2,01
	Çin		7,4	4,1	1,80
0805290000	Цитрусовые плоды, свежие или сушеные, мандарины (включая танжерини и сатсума); клементины, вилкинги и аналогичные гибриды цитрусовых: прочие	Turunçgiller, taze veya kurutulmuş; mandalina (tangerin ve satsuma dahil); klementin, wilking ve benzeri turunçgil melezleri; diğerleri	394,1	313,3	100,0
	Rusya		125,7	130,8	41,75
	Çin		183,0	114,9	36,67
	Türkiye		83,9	66,5	21,24
	İran		1,5	1,1	0,34
0805400000	Грейпфруты свежие или сушеные помелло	Taze veya kurutulmuş greylfurt pomelo	13.453,9	6.392,4	100,0
	Çin		13.167,8	6.141,3	96,07
	Türkiye		200,4	182,5	2,85
	Güney Afrika		27,2	31,0	0,48
	Rusya		53,0	28,1	0,44
	İsrail		5,5	9,2	0,14
	Tayland		0,1	0,3	0,005
0805501000	Лимоны (citrus limon, citrus limonum) свежие или сушеные	Taze veya kurutulmuş limon (citrus limon, citrus limonum).	16.447,8	8.395,1	100,0
	Çin		11.351,1	5.150,1	61,35
	Türkiye		1.499,5	1.127,7	13,43
	Özbekistan		2.088,8	1.113,9	13,27
	Güney Afrika		212,1	244,6	2,91
	Arjantin		279,9	234,1	2,79
	Tacikistan		386,6	221,5	2,64
	Rusya		390,3	136,3	1,62
	Mısır		88,7	90,5	1,08
	İran		54,3	25,5	0,30
	Türkmenistan		50,0	25,4	0,30
	Fas		25,0	18,7	0,22
	Afganistan		19,8	5,9	0,07
	Kırgızistan		1,7	0,4	0,01
	Hollanda		0,0	0,3	0,004
0805509000	Лаймы (citrus aurantifolia, citrus latifolia)	Limonlar (Citrus aurantifolia, Citrus latifolia)	65,5	63,3	100,0
	Brezilya		16,4	27,8	43,95
	Rusya		36,5	22,6	35,63
	Kolombiya		0,1	3,9	6,15
	Özbekistan		1,1	3,4	5,31
	İran		8,1	2,9	4,58

	Çin		3,1	2,2	3,53
	Hollanda		0,1	0,5	0,86
0805900000	Прочие цитрусовые плоды, свежие или сушеные	Diğer turuncgiller, taze veya kurutulmuş	209,3	174,0	100,0
	Rusya		139,1	110,6	63,55
	Çin		53,0	53,2	30,59
	Kırgızistan		16,4	5,0	2,86
	Hollanda		0,2	1,6	0,94
	İspanya		0,1	1,6	0,94
	Güney Afrika		0,1	0,8	0,44
	Azerbaycan		0,6	0,7	0,40
	Özbekistan		0,0	0,3	0,19
	Ermenistan		0,0	0,1	0,03
	Tayland		0,0	0,0	0,03
	İtalya		0,0	0,0	0,02
	Karadağ		0,0	0,0	0,01
0806101000	Виноград столовых сортов свежий	Taze sofralık üzüm	111.610,1	58.941,3	100,0
	Çin		66.257,8	42.303,8	71,77
	Özbekistan		33.616,2	12.853,5	21,81
	Tacikistan		11.188,7	3.552,2	6,03
	Rusya		362,2	121,7	0,21
	Moldova		59,5	32,9	0,06
	Afganistan		29,7	20,7	0,04
	Azerbaycan		35,2	20,0	0,03
	Türkmenistan		18,0	18,0	0,03
	Kırgızistan		25,4	5,3	0,01
	İran		9,7	5,1	0,01
	Şili		4,3	4,3	0,01
	Peru		1,8	1,7	0,003
	Güney Afrika		1,6	1,6	0,003
	Hollanda		0,1	0,6	0,001
0806109000	Виноград прочих сортов свежий	Diğer çeşitlerden taze üzümler	1.103,8	808,4	100,0
	Özbekistan		858,7	631,2	78,08
	Çin		132,2	109,6	13,55
	Tacikistan		27,4	29,9	3,69
	Rusya		51,7	22,0	2,72
	İran		9,9	8,1	1,01
	Kırgızistan		23,2	5,3	0,65
	İspanya		0,1	1,1	0,13
	Mısır		0,5	1,0	0,12
	Şili		0,0	0,1	0,01
	Güney Afrika		0,0	0,1	0,01
	Namibya		0,0	0,1	0,01
	Peru		0,0	0,0	0,01
	Hollanda		0,0	0,0	0,004
0806201000	Виноград сушеный, коринка	Kuru üzüm, kuş üzümü	35.004,0	13.536,7	100,0
	Özbekistan		25.663,8	9.825,5	72,58
	İran		5.351,2	2.204,2	16,28
	Afganistan		1.662,1	764,9	5,65
	Tacikistan		1.732,6	608,8	4,50
	Şili		509,5	109,6	0,81
	Çin		61,6	13,5	0,10
	Rusya		23,0	9,9	0,07
	Türkiye		0,0	0,5	0,003
0806203000	Виноград сушеный, султана	Kuru üzüm, sultana	82,5	293,3	100,0
	Türkiye		40,0	168,9	57,59

	İran		29,0	52,4	17,85
	Güney Afrika		7,5	40,4	13,77
	Almanya		5,5	30,3	10,34
	Çin		0,5	1,1	0,38
	Belarus		0,0	0,2	0,05
	Rusya		0,0	0,1	0,03
0806209000	Виноград сушеный, прочий	Kuru üzüm, diğerleri	857,7	1.295,7	100,0
	Özbekistan		444,1	786,6	60,71
	Rusya		123,9	300,2	23,17
	Afganistan		243,7	175,9	13,58
	Tacikistan		20,8	15,2	1,17
	Çin		14,3	12,2	0,94
	İran		10,8	5,6	0,43
0807110000	Арбузы свежие	Taze karpuzlar	51.737,4	13.578,3	100,0
	Özbekistan		47.232,5	11.810,0	86,98
	İran		3.170,3	1.359,5	10,01
	Çin		543,4	316,7	2,33
	Rusya		618,7	31,9	0,24
	Türkmenistan		61,0	23,6	0,17
	Tacikistan		58,1	16,7	0,12
	Afganistan		21,1	8,9	0,07
	Brezilya		8,3	7,1	0,05
	Tayland		0,4	1,9	0,01
	Kırgızistan		23,4	1,0	0,01
	İspanya		0,1	0,8	0,01
	Hollanda		0,1	0,4	0,003
0807190000	Прочие дыни свежие	Diğer taze kavunlar	13.773,8	3.609,2	100,0
	Özbekistan		10.328,4	2.097,5	58,11
	Çin		3.253,4	1.442,8	39,98
	İran		149,9	59,7	1,65
	Brezilya		4,6	4,2	0,12
	Tacikistan		19,5	2,8	0,08
	Rusya		17,5	0,9	0,03
	İspanya		0,1	0,9	0,02
	Hollanda		0,1	0,3	0,01
	Kırgızistan		0,4	0,1	0,002
0807200000	Папайя (papayas), свежая	Taze papayalar	39,1	40,3	100,0
	Çin		38,3	34,9	86,63
	Hollanda		0,3	2,5	6,12
	Tayland		0,3	1,3	3,29
	Brezilya		0,1	1,1	2,77
	Rusya		0,1	0,3	0,74
	İspanya		0,0	0,2	0,46
0808101000	Яблоки для сидра, навалом, с 16 сентября по 15 декабря	Elma şarabı yapımında kullanılan elmalar, toptan olarak, 16 Eylül - 15 Aralık tarihleri arasında temin edilebilir.	48,9	41,3	100,0
	Rusya		48,9	41,3	100,0
0808108001	Яблоки свежие, прочие, с 1 января по 31 марта	Taze elmalar, diğerleri, 1 Ocak - 31 Mart tarihleri arasında.	29.336,9	11.223,4	100,0
	Polonya		9.875,6	5.208,3	46,41
	İran		8.374,2	2.607,2	23,23
	Çin		7.851,5	2.362,4	21,05
	Özbekistan		669,2	375,2	3,34
	Azerbaycan		813,1	332,7	2,96
	Kırgızistan		1.497,3	185,1	1,65

	Rusya		132,1	82,2	0,73
	Moldova		41,1	31,2	0,28
	Gürcistan		60,0	24,0	0,21
	Hollanda		14,8	11,1	0,10
	Fransa		7,8	3,7	0,03
	İspanya		0,0	0,3	0,002
	İtalya		0,0	0,0	0,0004
0808108002	Яблоки свежие, прочие, с 1 апреля по 30 июня	Taze elmalar, diğerleri, 1 Nisan - 30 Haziran arası.	39.640,2	17.888,6	100,0
	Polonya		23.245,2	12.599,8	70,44
	Özbekistan		5.343,0	2.153,5	12,04
	Çin		5.681,7	2.093,7	11,70
	İran		1.203,0	457,8	2,56
	Azerbaycan		684,0	283,9	1,59
	Kırgızistan		3.302,3	201,0	1,12
	Türkmenistan		64,0	39,8	0,22
	Rusya		69,5	34,7	0,19
	Tacikistan		34,4	11,0	0,06
	Güney Afrika		4,2	8,4	0,05
	Belçika		8,9	4,2	0,02
	İspanya		0,0	0,5	0,003
	İtalya		0,0	0,1	0,001
	Fransa		0,0	0,1	0,0003
0808108003	Яблоки свежие, прочие, с 1 июля по 31 июля	Taze elmalar, diğerleri, 1 Temmuz - 31 Temmuz arası	2.267,5	871,2	100,0
	Özbekistan		1.029,1	415,4	47,69
	Polonya		504,6	285,9	32,82
	Azerbaycan		116,6	48,4	5,56
	Kırgızistan		429,9	43,7	5,02
	Çin		132,8	42,8	4,91
	İran		28,9	14,6	1,67
	Rusya		20,4	9,7	1,11
	Şili		4,0	8,0	0,92
	Güney Afrika		1,1	2,2	0,25
	İspanya		0,0	0,3	0,04
	Tacikistan		0,1	0,1	0,01
0808108005	ЯБЛОКИ ПРОЧИЕ С 1 АВГУСТА ПО 30 НОЯБРЯ: СОРТА ГОЛДЕН ДЕЛИШЕС ИЛИ ГРЕННИ СМИТ	1 Ağustos - 30 Kasım tarihleri arasında satışta olan diğer elma çeşitleri: Golden Delicious veya Grandy Smith çeşitleri.	1.394,7	566,7	100,0
	Rusya		247,9	319,4	56,36
	Kırgızistan		884,3	132,6	23,40
	Azerbaycan		262,6	114,7	20,24
0808108006	ЯБЛОКИ ПРОЧИЕ С 1 АВГУСТА ПО 30 НОЯБРЯ	Diğer elma çeşitleri 1 ağustos - 30 kasım arasında	14.124,5	6.044,5	100,0
	Özbekistan		5.173,8	2.216,0	36,66
	Polonya		2.243,1	1.212,4	20,06
	Azerbaycan		2.509,3	1.035,4	17,13
	Çin		1.937,8	648,0	10,72
	Rusya		507,9	527,7	8,73
	İran		402,4	157,5	2,61
	Kırgızistan		1.051,2	130,0	2,15
	Afganistan		125,6	51,9	0,86
	Moldova		102,1	40,8	0,68
	Tacikistan		71,1	24,2	0,40
	İspanya		0,0	0,5	0,01
	Hollanda		0,0	0,1	0,002

	Tayland		0,0	0,0	0,0005
0808108007	ЯБЛОКИ ПРОЧИЕ С 1 ДЕКАБРЯ ПО 31 ДЕКАБРЯ: СОРТА ГОЛДЕН ДЕЛИШЕС ИЛИ ГРЕННИ СМИТ	1-31 Aralık arasındaki diğer elma çeşitleri: golden delicious veya granny smith çeşitleri	430,8	438,7	100,0
	Rusya		266,1	371,4	84,67
	Çin		102,5	41,0	9,35
	Azerbaycan		54,4	22,3	5,08
	Polonya		7,8	3,9	0,89
0808108008	ЯБЛОКИ ПРОЧИЕ С 1 ДЕКАБРЯ ПО 31 ДЕКАБРЯ	Diğer elmalar (1-31 Aralık arasında)	7.143,1	3.537,3	100,0
	Polonya		4.328,3	2.200,5	62,21
	Rusya		431,2	534,1	15,10
	Çin		1.211,3	417,3	11,80
	İran		432,9	164,9	4,66
	Azerbaycan		399,0	160,2	4,53
	Kırgızistan		293,4	36,4	1,03
	Afganistan		20,7	13,4	0,38
	Özbekistan		24,4	9,8	0,28
	İspanya		0,0	0,5	0,01
	Tacikistan		2,0	0,2	0,004
0808301000	Груши, для производства перри, или грушевого сидра, навалом, с 1 августа по 31 декабря, свежие	Armutlar, armut şarabı veya armut şırası üretimi için, 1 Ağustos ile 31 Aralık tarihleri arasında, toptan olarak, taze olarak temin edilmelidir.	25,8	15,7	100,0
	Rusya		23,1	13,1	83,23
	Tacikistan		1,6	1,6	9,85
	Özbekistan		1,0	1,1	6,92
0808309000	Груши свежие	Taze armutlar	53.853,7	27.052,6	100,0
	Çin		20.435,7	9.589,9	35,45
	Belçika		15.288,2	8.153,5	30,14
	Polonya		12.924,8	7.285,7	26,93
	Hollanda		2.334,3	1.369,2	5,06
	Kırgızistan		2.183,1	264,2	0,98
	Azerbaycan		224,6	138,1	0,51
	Rusya		283,9	119,5	0,44
	Özbekistan		142,3	89,0	0,33
	Türkiye		16,1	12,6	0,05
	Arjantin		6,4	10,9	0,04
	Şili		5,4	9,3	0,03
	Güney Afrika		3,5	6,4	0,02
	Tacikistan		4,4	3,1	0,01
	İspanya		0,0	0,6	0,002
	İran		0,9	0,6	0,002
0808400000	Айва, свежие	Ayva, taze	91,3	57,9	100,0
	Özbekistan		45,6	27,1	46,81
	Azerbaycan		28,2	19,3	33,39
	Türkiye		8,1	6,7	11,66
	Rusya		7,1	3,5	6,06
	Çin		2,3	1,0	1,77
	İspanya		0,0	0,1	0,23
	Hollanda		0,0	0,1	0,10
0809100000	Свежие абрикосы	Taze kayısılar	11.908,1	5.206,1	100,0
	Özbekistan		9.026,1	4.395,7	84,43
	Tacikistan		1.070,0	417,5	8,02
	Kırgızistan		1.485,2	196,7	3,78
	Afganistan		105,7	63,4	1,22

	Çin		80,0	53,9	1,03
	Azerbaycan		65,5	46,4	0,89
	Rusya		57,6	15,2	0,29
	İran		13,2	11,9	0,23
	Türkiye		4,9	4,9	0,09
	Hollanda		0,0	0,2	0,004
	İspanya		0,0	0,2	0,004
0809210000	Кислая вишня (prunus cerasus), свежая	Ekşi kiraz (Prunus cerasus), taze	629,4	205,2	100,0
	Özbekistan		130,4	98,9	48,21
	Kırgızistan		429,4	51,3	25,00
	Çin		26,4	21,5	10,45
	İran		15,0	16,6	8,08
	Afganistan		12,9	9,3	4,52
	Tacikistan		10,6	4,8	2,32
	Rusya		4,8	2,9	1,42
0809290000	Вишня и черешня прочие, свежие	Kirazlar ve diğer tatlı kirazlar, taze	7.980,0	5.188,5	100,0
	Özbekistan		5.322,5	3.884,6	74,87
	Afganistan		502,3	461,6	8,90
	Kırgızistan		1.647,8	371,3	7,16
	Tacikistan		240,6	164,3	3,17
	Çin		124,5	120,7	2,33
	Azerbaycan		76,8	88,2	1,70
	İran		54,0	74,1	1,43
	Hollanda		0,3	7,2	0,14
	Rusya		10,0	6,6	0,13
	İspanya		0,1	4,9	0,10
	Şili		0,2	3,4	0,06
	Ermenistan		0,9	1,6	0,03
0809301000	Свежие нектарины	Taze nektarinler	39.289,6	22.721,4	100,0
	Çin		28.120,9	15.653,1	68,89
	Özbekistan		10.439,0	6.629,3	29,18
	Azerbaycan		368,3	262,9	1,16
	İran		181,6	122,6	0,54
	Rusya		38,9	16,2	0,07
	Gürcistan		18,0	12,6	0,06
	Türkiye		14,0	12,1	0,05
	Kırgızistan		102,0	7,6	0,03
	Tacikistan		5,1	3,0	0,01
	Şili		1,9	1,4	0,01
	Güney Afrika		0,1	0,5	0,002
0809309000	Прочие свежие персики	Diğer taze şeftaliler	23.105,2	12.470,8	100,0
	Çin		16.381,8	9.070,7	72,74
	Özbekistan		5.351,3	3.140,6	25,18
	Kırgızistan		1.188,2	130,3	1,05
	Azerbaycan		116,7	82,3	0,66
	İran		25,5	20,7	0,17
	Rusya		31,2	17,6	0,14
	Türkiye		3,5	3,2	0,03
	Tacikistan		6,7	2,6	0,02
	İspanya		0,1	1,4	0,01
	Hollanda		0,1	0,7	0,01
	Güney Afrika		0,1	0,7	0,01
	Şili		0,0	0,1	0,001
0809400500	Свежие сливы	Taze erikler	12.029,8	6.167,1	100,0

	Özbekistan		9.470,5	5.027,5	81,52
	Çin		946,7	620,0	10,05
	Tacikistan		432,6	202,8	3,29
	Azerbaycan		177,5	112,0	1,82
	İran		107,7	81,3	1,32
	Kırgızistan		794,8	60,7	0,98
	Rusya		54,8	28,1	0,46
	Moldova		20,0	13,0	0,21
	Afganistan		15,5	9,3	0,15
	Türkiye		5,6	5,8	0,09
	Şili		3,4	2,8	0,05
	Güney Afrika		0,6	2,4	0,04
	İspanya		0,1	1,1	0,02
	Hollanda		0,0	0,2	0,003
0810100000	Прочие фрукты, свежие: земляника (клубника)	Diğer meyveler, taze: çilek	4.713,7	4.893,8	100,0
	Mısır		1.744,6	2.746,8	56,13
	Kırgızistan		2.093,6	532,0	10,87
	Azerbaycan		334,1	456,2	9,32
	Hollanda		21,8	328,8	6,72
	Türkiye		219,3	323,6	6,61
	Rusya		179,2	271,8	5,55
	Türkmenistan		41,2	111,0	2,27
	Yunanistan		39,8	73,2	1,49
	Özbekistan		23,9	32,4	0,66
	Çin		14,9	13,4	0,27
	İspanya		0,1	2,9	0,06
	İran		1,3	1,7	0,04
0810201000	Свежая малина	Taze ahududular	1.498,7	1.400,9	100,0
	Hollanda		33,4	824,0	58,82
	Kırgızistan		1.451,2	399,7	28,53
	Fas		5,1	136,1	9,71
	Portekiz		1,3	34,7	2,48
	Çin		5,2	4,4	0,31
	Rusya		1,3	1,5	0,10
	Tacikistan		1,1	0,5	0,04
	İspanya		0,0	0,1	0,01
0810209000	Прочие свежие, шелковица, тутовая ягода, ежевика и логанова ягода, кроме малины	Ahududu hariç diğer taze meyveler arasında dut, böğürtlen ve yaban mersini bulunur.	34,9	455,4	100,0
	Hollanda		13,8	388,9	85,39
	Meksika		1,1	29,5	6,47
	Portekiz		0,9	26,5	5,81
	Çin		4,7	3,7	0,81
	Kırgızistan		13,5	3,3	0,73
	Azerbaycan		0,7	0,9	0,19
	Fas		0,0	0,8	0,17
	İtalya		0,0	0,7	0,16
	Moritanya		0,0	0,5	0,11
	İspanya		0,0	0,3	0,07
	Tayland		0,0	0,2	0,05
	Karadağ		0,0	0,1	0,02
	Rusya		0,1	0,1	0,02
0810301000	Смородина черная, свежая	Taze siyah frenk üzümü	103,1	34,0	100,0
	Kırgızistan		88,5	24,7	72,54
	Rusya		1,8	4,7	13,87

	Çin		12,8	4,6	13,59
0810303000	Смородина красная, свежая	Taze frenk üzümü	51,8	418,5	100,0
	Hollanda		14,7	411,0	98,20
	Kırgızistan		36,0	6,0	1,42
	Rusya		0,6	1,1	0,27
	Azerbaycan		0,5	0,3	0,07
	İspanya		0,0	0,1	0,04
0810309000	Прочие смородина черная, белая или красная и крыжовник, свежие	Diğer kuş üzümü çeşitleri (siyah, beyaz veya kırmızı) ve taze beктаşi üzümü.	6,3	4,4	100,0
	Hollanda		0,1	2,9	64,38
	Kırgızistan		5,8	1,1	25,85
	Mısır		0,3	0,4	9,77
0810401000	Свежая брусника (плоды растений вида Vaccinium vitis-idaea)	Taze kızılçık (Vaccinium vitis-idaea türüne ait bitkilerin meyveleri)	15,7	22,9	100,0
	Rusya		15,7	22,9	100,0
0810403000	Свежие плоды растений вида Vaccinium myrtillus	Vaccinium myrtillus türüne ait bitkilerin taze meyveleri	23,9	132,9	100,0
	Peru		3,6	50,9	38,28
	Fas		3,1	48,3	36,35
	Çin		16,2	17,5	13,13
	İspanya		0,6	11,1	8,34
	Şili		0,3	3,4	2,54
	Hollanda		0,0	0,6	0,47
	Tayland		0,0	0,6	0,42
	İtalya		0,0	0,4	0,28
	Karadağ		0,0	0,2	0,12
	Moritanya		0,0	0,1	0,08
0810405000	Свежие плоды растений вида Vaccinium macrocarpon и Vaccinium corymbosum	Vaccinium macrocarpon ve Vaccinium corymbosum türü bitkilerin taze meyveleri	129,0	652,0	100,0
	Hollanda		24,2	392,7	60,24
	Çin		79,8	224,2	34,38
	Rusya		22,1	14,2	2,18
	Özbekistan		1,0	7,7	1,18
	Fas		0,3	5,2	0,80
	Peru		0,8	3,1	0,47
	Azerbaycan		0,6	3,0	0,46
	Şili		0,2	1,8	0,28
0810409000	Прочие свежие клюква, черника, кроме ягод рода Vaccinium	Diğer taze kızılçıklar, yaban mersinleri (Vaccinium cinsi dışındaki meyveler)	22,5	154,0	100,0
	Çin		18,5	134,6	87,40
	Rusya		3,6	15,2	9,88
	Azerbaycan		0,3	3,5	2,29
	Hollanda		0,0	0,4	0,28
	ABD		0,0	0,3	0,17
0810500000	Свежие киви	Taze kiviler	16.140,3	10.670,6	100,0
	Çin		10.757,2	8.111,7	76,02
	İran		4.992,3	2.340,9	21,94
	Rusya		247,4	92,9	0,87
	Şili		32,9	48,6	0,46
	İtalya		20,4	28,0	0,26
	Azerbaycan		30,0	24,6	0,23
	Kırgızistan		56,9	10,9	0,10
	Hollanda		0,6	5,0	0,05

	İspanya		0,2	3,8	0,04
	Yunanistan		0,8	2,3	0,02
	Türkiye		1,5	1,8	0,02
	Yeni Zelanda		0,0	0,2	0,002
0810600000	Свежий дуриан	Taze durian	1,4	6,3	100,0
	Çin		1,3	5,5	87,27
	Tayland		0,1	0,8	12,73
0810700000	Хурма, свежая	Trabzon hurması, taze	15.678,0	7.883,0	100,0
	Özbekistan		12.171,8	6.199,9	78,65
	Azerbaycan		1.576,4	1.045,9	13,27
	Çin		744,4	424,8	5,39
	Kırgızistan		559,7	88,9	1,13
	Rusya		481,9	73,1	0,93
	Tacikistan		143,7	49,5	0,63
	İspanya		0,1	0,9	0,01
	Hollanda		0,0	0,0	0,0004
0810902000	Прочие, тамаринд, анакардия, или акажу, личи, джекфрут, или плод хлебного дерева, саподилла, пассифлора, или страстоцвет, карамбола и питаия, свежие	Diğerleri arasında demirhindi, kaju, liçi, jak meyvesi, sapodilla, çarkıfelek meyvesi, yıldız meyvesi ve pitaya bulunur.	4.253,1	3.817,2	100,0
	Çin		4.245,4	3.767,5	98,70
	Tayland		2,6	24,2	0,63
	Hollanda		1,3	17,3	0,45
	Kolombiya		0,3	4,9	0,13
	Rusya		1,5	2,5	0,06
	Malezya		0,0	0,4	0,01
	Güney Afrika		0,0	0,1	0,003
	Brezilya		0,0	0,1	0,002
	Vietnam		0,0	0,1	0,002
	Birleşik Krallık		0,0	0,0	0,001
	Moritanya		0,0	0,0	0,001
	Mısır		0,0	0,0	0,001
	Kırgızistan		2,1	0,0	0,001
0810907500	Прочие фрукты, свежие, прочие	Diğer meyveler, taze, diğer	19.732,4	7.162,0	100,0
	Çin		6.570,3	3.458,8	48,29
	Özbekistan		3.403,8	2.118,8	29,58
	Azerbaycan		748,7	592,7	8,28
	Türkiye		332,0	302,1	4,22
	Rusya		7.954,8	282,4	3,94
	İran		437,1	154,4	2,16
	Afganistan		237,6	108,3	1,51
	Peru		18,4	48,9	0,68
	Hollanda		3,6	45,5	0,64
	Kolombiya		1,5	23,6	0,33
	Türkmenistan		18,0	18,0	0,25
	Tayland		0,7	4,8	0,07
	İspanya		0,0	1,3	0,02
	Tacikistan		1,8	1,2	0,02
	Kırgızistan		4,1	1,0	0,01
	Ekvador		0,0	0,1	0,001
0811101100	Земляника и клубника подвергнутая или неподвергнутая тепловой обработке в волде или на пару, мороженые, с добавлением сахара или других подслащивающих	Buzda veya buharda ısıtılmış veya ısıtılmamış, dondurulmuş, şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler eklenmiş ve ağırlıkça %13'ten fazla şeker içeriğine sahip çilekler ve çilekler.	30,3	79,4	100,0

	веществ, с содержанием сахара более 13 мас.%				
	Kırgızistan		30,2	78,8	99,33
	Rusya		0,2	0,5	0,67
0811101900	Прочая земляника и клубника, мороженая, подвергнутая или неподвергнутая тепловой обработке в воде или на пару, с добавлением сахара или других подслащивающих веществ	Şeker veya başka tatlandırıcı madde ilave edilmiş, suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın, dondurulmuş diğer çilekler ve çilekler.	82,3	77,6	100,0
	Rusya		41,8	71,9	92,62
	Kırgızistan		40,5	5,7	7,38
0811109000	Прочая земляника и клубника, мороженая, подвергнутая или неподвергнутая тепловой обработке в воде или на пару	Diğer çilekler ve dondurulmuş çilekler, suda pişirilmiş veya buharda pişirilmiş olsun ya da olmasın.	1.588,9	1.017,9	100,0
	Rusya		349,5	662,5	65,09
	Kırgızistan		1.200,6	276,0	27,12
	Polonya		10,2	28,9	2,84
	Mısır		11,5	25,4	2,49
	Çin		17,0	24,7	2,42
	Almanya		0,0	0,3	0,03
	Ermenistan		0,0	0,1	0,01
0811201100	Малина, ежевика, смородина черная, белая или красная, крыжовник, тутовая ягода (шелковица), логанова ягода, подвергнутые или непод. тепловой обр. В воде или на пару, морож., с добав. сахара более 13 %	Isıl işlem görmüş veya görmemiş olsun, ahududu, böğürtlen, siyah, beyaz veya kırmızı kuş üzümü, beктаşi üzümü, dut, loganberry. Suda veya buharda pişirilmiş, dondurulmuş, %13'ü aşan şeker ilavesiyle.	65,0	24,8	100,0
	Kırgızistan		62,6	18,7	75,52
	Rusya		2,4	6,1	24,48
0811201900	Прочие малина, ежевика, смородина, шелковица и крыжовник (мороженая, подвергнутая или неподвергн. тепловой обработке в воде или на пару) с добавлением сахара или др. подслащивающих веществ	Şeker veya diğer tatlandırıcılar eklenmiş diğer ahududu, böğürtlen, kuş üzümü, dut ve beктаşi üzümü çeşitleri (suda veya buharda ısıl işlem görmüş olsun veya olmasın dondurulmuş halde).	8,8	26,0	100,0
	Kırgızistan		5,0	13,7	52,91
	Rusya		3,8	12,2	47,09
0811203100	Прочая малина, подвергнутая или не подвергнутая тепловой обработке в воде или на пару; мороженая, с добавлением или без добавления сахара или других подслащивающих веществ	Suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın diğer ahududular; şeker veya başka tatlandırıcı madde eklenmiş olsun veya olmasın dondurulmuş ahududular.	304,4	715,2	100,0
	Rusya		134,3	573,4	80,18
	Kırgızistan		154,2	70,3	9,83
	Çin		13,1	52,3	7,32
	Sırbistan		1,4	10,7	1,50
	Polonya		1,3	8,1	1,13
	Almanya		0,0	0,4	0,05
0811203900	Прочая черная смородина свежая или подвергнутая или не подвергнутая тепловой обработке в воде или на пару; мороженая, с	Diğer siyah frenk üzümleri, taze veya suda veya buharda pişirilmiş veya pişirilmemiş; dondurulmuş, tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş.	340,8	1.288,6	100,0

	добавлением или без добавления других подслащающих веществ				
	Rusya		118,9	541,1	41,99
	Polonya		104,4	392,9	30,49
	Çin		62,0	219,1	17,00
	Kırgızistan		55,5	135,5	10,51
0811205100	Прочая красная смородина свежая или подвергнутая не подвергнутая тепловой обработке в воде или на пару; мороженая, с добавлением или без добавления других подслащающих веществ	Diğer kırmızı kuş üzümleri, taze veya suda ya da buharda pişirilmemiş; dondurulmuş, tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş.	21,9	85,4	100,0
	Rusya		19,9	81,4	95,31
	Polonya		1,9	3,5	4,13
	Kırgızistan		0,1	0,3	0,31
	Almanya		0,0	0,2	0,25
0811205900	Прочая ежевика и тутовая ягода (шелковица) свежие или подвергнутые или не подвергнутые тепловой обработке в воде или на пару, мороженые, с добавлением или без добавления сахара или др. Подслащ. Вещ-в	Diğer böğürtlen ve dut çeşitleri; taze, suda veya buharda pişirilmiş veya pişirilmemiş, dondurulmuş, ilave şeker veya başka bir tatlandırıcı içerip içermediğine bakılmaksızın.	35,3	104,5	100,0
	Rusya		27,3	83,5	79,86
	Çin		4,4	10,0	9,54
	Sırbistan		0,8	9,3	8,92
	Kırgızistan		2,8	1,5	1,45
	Almanya		0,0	0,2	0,23
0811209000	Пр.малина,тутовая ягода(шелковица),ежевика,логановая ягода,смородина черн.,бел.,красн.и крыж.свеж.или подверг.тепл.обработ.в воде или на пару,морож.,с добав.или без добав.сахара или др.подслащ.вещ-в	Örnek: ahududu, dut, böğürtlen, loganberry, kuş üzümü (siyah, beyaz, kırmızı) ve kabak, taze veya suda ısıtılmış veya buharda pişirilmiş, dondurulmuş, şeker veya diğer tatlandırıcılar eklenmiş veya eklenmemiş.	103,6	299,7	100,0
	Rusya		43,8	141,8	47,30
	Kırgızistan		44,5	107,5	35,87
	Polonya		11,5	35,5	11,86
	Sırbistan		2,5	10,0	3,33
	Kanada		1,3	4,3	1,43
	Almanya		0,1	0,6	0,22
0811901900	Прочие плоды и орехи свежие или подвергнутые или не подвергнутые тепловой обработке в воде или на пару, мороженые, с добавлением сахара или других подслащающих веществ	Diğer meyve ve kuruyemişler, taze veya suda ya da buharda ısıtılmış veya ısıtılmamış, dondurulmuş, içine şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler eklenmiş olsun veya olmasın.	0,0	0,2	100,0
	Rusya		0,0	0,2	100,0
0811903109	Прочие тропические плоды и тропические орехи прочие с добавлением сахара или других подслащающих веществ	Şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içeren diğer tropikal meyveler ve diğer tropikal kuruyemişler.	0,0	0,3	100,0
	Rusya		0,0	0,3	100,0
0811903900	Прочие плоды и орехи, свежие или подвергнутые или не подвергнутые тепловой обработке в воде или на пару, мороженые, с добавлением	Diğer meyve ve kuruyemişler, taze veya suda ya da buharda pişirilmiş, dondurulmuş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içerenler.	161,0	81,1	100,0

	сахара или других подслащающих веществ				
	Rusya		161,0	81,1	100,0
0811905000	Прочие плоды растений вида <i>Vaccinium myrtillus</i> , свежие или подвергнутые или не подвергнутые тепловой обработке в воде или на пару, мороженые, с добав. Или без добавления сахара или др. Подслащ. Вещ-в	<i>Vaccinium myrtillus</i> cinsine ait bitkilerin diğer meyveleri; taze, suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın, dondurulmuş, şeker veya başka bir tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş olarak tüketilebilir.	85,0	347,9	100,0
	Rusya		80,0	336,2	96,63
	Polonya		4,1	6,8	1,95
	Çin		1,0	4,7	1,35
	Almanya		0,0	0,3	0,07
0811907000	Пр. плоды растений вида <i>Vaccinium myrtilloides</i> и <i>Vaccinium angustifolium</i> , свежие или подвергнут. или не подвергнут. тепловой обработке в воде или на пару, морож. с добав. или без добав. сахара или др. подслащ. вещ-в	<i>Vaccinium myrtilloides</i> ve <i>Vaccinium angustifolium</i> türü bitkilerin meyveleri, taze veya suda ya da buharda ısıtılmış, şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler eklenmiş veya eklenmemiş olarak dondurulmuş halde.	8,5	28,9	100,0
	Rusya		8,5	28,9	100,0
0811907500	Проч. кислая вишня (<i>Prunus cerasus</i>), свежая или подвергнут. или не подвергнут. тепловой обработке в воде или на пару, мороженая, с добавлением или без добавления сахара или др. Подслащ. Вещ-в	Diğer ekşi kirazlar (<i>Prunus cerasus</i>), taze, pişmiş veya pişirilmemiş, suda veya buharda pişirilmiş, dondurulmuş, şeker veya başka bir tatlandırıcı eklenmiş veya eklenmemiş olarak.	364,8	1.447,4	100,0
	Özbekistan		132,7	536,4	37,06
	Rusya		105,1	494,6	34,17
	Polonya		86,1	313,8	21,68
	Kırgızistan		40,8	102,3	7,07
	Almanya		0,0	0,3	0,02
0811908000	Прочие вишня и черешня, свежие, подвергнут. Или не подвергнут. Теплов. обработке в воде или на пару, мороженые, с добавлением сахара или др. Подслащ. Вещ-в	Diğer kirazlar ve tatlı kirazlar, taze, suya veya buhara batırılarak ısıtılmış veya ısıtılmamış, dondurulmuş, şeker veya diğer tatlandırıcılar eklenmiş olsun veya olmasın.	36,2	127,8	100,0
	Rusya		25,0	105,2	82,32
	Kırgızistan		8,1	13,0	10,14
	Çin		3,0	9,6	7,54
0811908501	Кокосовые орехи подвергнут. или не подвергнут. тепловой обработке в воде или на пару, мороженые, с добавлением или без добавления сахара или др. подслащ. вещ-в	Su veya buharda ısıtılmış işlem görmüş olsun veya olmasın, dondurulmuş, şeker veya diğer tatlandırıcılar eklenmiş olsun veya olmasın, hindistan cevizi	0,1	0,3	100,0
	Rusya		0,1	0,3	100,0
0811908509	Прочие тропические плоды и тропические орехи, свежие, подвергнут. или не подвергнут. тепловой обработке в воде или на пару, мороженые, с добавлением или без добавления сахара или др. подслащ. вещ-в	Diğer tropikal meyveler ve tropikal kuruyemişler, taze, suda veya buharda pişirilmiş olsun veya olmasın, dondurulmuş, ilave şeker veya başka bir tatlandırıcı madde içerip içermediğine bakılmaksızın.	184,8	574,0	100,0
	Rusya		151,1	466,3	81,24

	Vietnam		18,3	51,3	8,94
	Çin		7,0	24,1	4,20
	Peru		3,3	13,1	2,27
	Güney Afrika		1,8	6,9	1,20
	Kosta Rika		1,9	6,4	1,12
	Belçika		0,9	3,4	0,59
	Şili		0,5	1,7	0,30
	Almanya		0,1	0,8	0,14
0811909500	Прочие плоды и орехи, свежие или подвергнутые или не подвергнутые тепловой обработке в воде или на пару, мороженые, с добавлением или без добавления сахара или других подслащивающих веществ	Diğer meyve ve kuruyemişler, taze veya suda pişirilmiş veya pişirilmemiş, buharda pişirilmiş veya pişirilmemiş, dondurulmuş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içerip içermediğine bakılmaksızın.	921,5	2.369,4	100,0
	Rusya		701,0	1.956,5	82,57
	Çin		84,3	149,6	6,31
	Kırgızistan		82,6	109,5	4,62
	Vietnam		20,5	55,5	2,34
	Polonya		16,4	42,7	1,80
	Kanada		13,7	41,7	1,76
	Belçika		1,4	6,7	0,28
	Peru		1,4	6,3	0,27
	Almanya		0,1	0,9	0,04
0812100000	Вишня и черешня консервированные для кратковременного хранения, но в таком виде непригодные для непосредственного употребления в пищу	Kirazlar ve tatlı kirazlar kısa süreli saklama için konserve edilmiştir, ancak bu formda doğrudan tüketime uygun değildir.	12,6	44,1	100,0
	Rusya		9,8	43,7	98,99
	Kırgızistan		2,8	0,4	1,01
0812902500	Фрукты и орехи, консервированные для кратковременного хранения (например, диоксидом серы, в рассоле, сернистой воде или в другом временно консервирующем растворе), но в таком виде непригодные для непосредственного употребления в пищу, прочие: абрикосы; а	Kısa süreliğine (örneğin күкürt dioksit, salamura, күкүrtlü su veya diğer geçici koruyucu çözeltilerle) muhafaza edilmiş, ancak bu haliyle doğrudan tüketime uygun olmayan meyve ve kuruyemişler; örneğin kayısılar.	8,1	4,1	100,0
	Rusya		8,0	4,0	96,23
	Çin		0,1	0,2	3,77
0812907000	Прочие гуайява, манго, мангостан, тамаринд, анакардия, личи, джекфрут, саподилла, пассифлора, карамбола, питайя и тропические орехи, консервированные для кратковременного хранения, но в таком виде н	Guava, mango, mangostan, demirhindi, kaju, liçi, jak meyvesi, sapodilla, çarkıfelek meyvesi, karambola, pitaya ve tropikal kuruyemişler gibi diğer meyveler de kısa süreliğine muhafaza edilir, ancak bu şekilde değil.	4,3	0,8	100,0
	Rusya		0,3	0,8	98,16
	Kırgızistan		4,0	0,0	1,84
0813100000	Абрикосы сушеные	Kuru kayısılar	10.197,4	8.856,1	100,0
	Özbekistan		4.824,2	4.330,9	48,90
	Tacikistan		3.776,5	3.130,8	35,35
	Türkiye		802,0	613,7	6,93
	Afganistan		298,1	411,6	4,65

	Azerbaycan		149,7	134,7	1,52
	İran		111,0	119,9	1,35
	Kırgızistan		223,3	64,4	0,73
	Rusya		11,9	48,4	0,55
	Ermenistan		0,2	0,9	0,01
	Çin		0,4	0,8	0,01
0813200000	Чернослив сушеный	Kuru erik	7.958,6	5.947,4	100,0
	Özbekistan		7.106,5	5.297,9	89,08
	Ukrayna		192,6	172,0	2,89
	ABD		10,0	93,4	1,57
	Moldova		127,5	86,8	1,46
	Şili		208,3	76,5	1,29
	Tacikistan		93,9	65,8	1,11
	İran		44,6	64,6	1,09
	Rusya		7,2	46,7	0,79
	Arjantin		65,0	19,5	0,33
	Kırgızistan		82,0	17,5	0,29
	Sırbistan		21,1	6,3	0,11
	Almanya		0,0	0,2	0,004
	Belarus		0,0	0,1	0,003
	Ermenistan		0,0	0,0	0,001
0813300000	Яблоки сушеные	Kurutulmuş elmalar	18.249,6	4.847,3	100,0
	Özbekistan		8.051,5	2.614,2	53,93
	Tacikistan		8.935,0	2.040,9	42,10
	Kırgızistan		842,2	61,8	1,28
	Rusya		98,0	54,3	1,12
	Afganistan		291,7	52,4	1,08
	Çin		5,9	12,5	0,26
	Türkiye		2,1	5,6	0,12
	İran		23,1	4,5	0,09
	Azerbaycan		0,0	1,0	0,02
0813401000	Персики сушеные, включая нектарины	Kurutulmuş şeftaliler, nektarinler de dahil	73,3	31,9	100,0
	İran		21,2	10,1	31,72
	Özbekistan		8,5	8,2	25,85
	Ermenistan		0,5	8,0	25,25
	Rusya		0,2	4,0	12,71
	Tacikistan		4,7	1,3	4,13
	Kırgızistan		38,1	0,1	0,34
0813403000	Груши сушеные	Kuru armutlar	1.360,1	580,3	100,0
	Özbekistan		1.183,8	529,9	91,31
	Tacikistan		159,1	41,9	7,23
	Rusya		16,5	6,6	1,14
	Azerbaycan		0,1	1,2	0,21
	Kırgızistan		0,5	0,4	0,08
	Ermenistan		0,0	0,1	0,02
	Polonya		0,0	0,0	0,005
	İran		0,2	0,0	0,003
0813405000	Папайя сушеная	Kurutulmuş papaya	75,2	32,8	100,0
	Çin		71,0	30,3	92,36
	Rusya		1,2	2,5	7,61
	Kırgızistan		3,0	0,0	0,03
0813406500	Тамаринд, анакардия, или акажу, личи, джекфрут, или плод хлебного дерева, саподилла, пассифлора, или страстоцвет, карамбола и питайя,	0801 ila 0806 başlıkları altındaki meyveler hariç, kurutulmuş demirhindi, mandalina, liçi, jak meyvesi, sapodilla, çarkıfelek	1,4	8,4	100,0

	сушеные, кроме плодов товарных позиций 0801 - 0806	meyvesi, yıldız meyvesi ve pitaya.			
	Rusya		1,1	2,9	34,59
	Çin		0,0	2,1	24,59
	Birleşik Krallık		0,0	1,8	22,03
	Türkiye		0,0	1,1	13,67
	Hindistan		0,2	0,4	5,12
0813409500	Прочие плоды сушеные, кроме плодов товарных позиций 0801-0806	0801-0806 başlıkları altındaki meyveler hariç diğer kurutulmuş meyveler	6.038,6	2.444,5	100,0
	Tacikistan		4.654,4	1.376,1	56,29
	Özbekistan		1.164,0	583,0	23,85
	Rusya		49,3	257,3	10,53
	Kırgızistan		31,6	113,1	4,63
	İran		77,0	46,0	1,88
	Çin		35,6	30,9	1,27
	Azerbaycan		18,1	10,7	0,44
	Almanya		0,2	7,7	0,32
	Ermenistan		7,3	7,6	0,31
	Polonya		0,5	5,4	0,22
	Türkiye		0,6	3,2	0,13
	Birleşik Krallık		0,0	2,4	0,10
	Sırbistan		0,0	0,8	0,03
	Mısır		0,0	0,3	0,01
	Belarus		0,0	0,0	0,002
	Avusturya		0,0	0,0	0,0003
0813501500	Прочие смеси из сушеных плодов, кроме плодов товарных позиций 0801-0806, без чернослива	Kuru erik içermeyen, 0801-0806 başlıklarındaki meyveler dışındaki diğer kurutulmuş meyve karışımları	59.496,0	18.565,7	100,0
	Tacikistan		46.374,0	13.014,2	70,10
	Özbekistan		13.110,6	5.509,7	29,68
	Rusya		10,3	40,0	0,22
	İran		1,1	1,1	0,01
	Almanya		0,0	0,6	0,003
0813501900	Смеси из сухофруктов, с черносливом, кроме плодов товарных позиций 0801-0806	Kuru erik içeren, 0801-0806 başlıkları altındaki meyveler hariç, çeşitli kuru meyve karışımları.	219,3	92,9	100,0
	Özbekistan		128,7	83,0	89,40
	İran		16,2	7,1	7,67
	Rusya		1,1	1,2	1,34
	Tacikistan		1,5	0,8	0,89
	Kırgızistan		71,7	0,6	0,70
0813503100	Смеси, состоящие исключительно из сушеных тропических орехов товарных позиций 0801 и 0802	Sadece 0801 ve 0802 başlıklarındaki kurutulmuş tropikal fındıklardan oluşan karışımlar.	0,1	0,5	100,0
	Rusya		0,1	0,5	100,0
0813503900	Прочие смеси, состоящие исключительно из сушеных орехов товарных позиций 0801-0802	Sadece 0801-0802 başlıklarındaki kuru yemişlerden oluşan diğer karışımlar	21,4	109,8	100,0
	Rusya		21,4	109,8	100,0
0813509100	Смеси, не содержащие чернослива или инжира	Kuru erik veya incir içermeyen karışımlar	8,7	16,5	100,0
	Rusya		1,6	8,5	51,29
	Özbekistan		2,0	3,6	21,55

	İran		1,9	1,5	9,16
	Türkiye		0,1	1,3	7,88
	Almanya		0,1	1,2	7,03
	Kırgızistan		2,9	0,5	2,87
	Tacikistan		0,1	0,0	0,22
0813509900	Прочие смеси сухих плодов и орехов	Diğer kuru meyve ve kuruyemiş karışımları	417,7	221,7	100,0
	Özbekistan		263,6	127,2	57,36
	Rusya		14,8	62,8	28,31
	İran		110,1	19,1	8,62
	Azerbaycan		0,2	5,5	2,48
	Afganistan		22,0	3,5	1,59
	Tacikistan		6,9	2,5	1,15
	Ermenistan		0,1	0,7	0,30
	BAE		0,0	0,4	0,20
0814000000	Кожура цитрусовых плодов или корки дынь (включая корки арбузов), свежие, морож.,сушеные или консервир. Для кратк. Хран. В рассоле, сернистой воде или в др.временно консервирующем растворе	Turunçgil kabukları veya kavun kabukları (karpuz kabukları dahil), taze, dondurulmuş, kurutulmuş veya konserve edilmiş halde. Kısa süreli saklama için. Tuzlu suda, kükürtlü suda veya diğer geçici koruyucu çözeltilerde saklayın.	5,0	21,9	100,0
	Rusya		1,8	10,6	48,63
	Türkiye		2,6	8,9	40,52
	Almanya		0,0	1,6	7,22
	Belarus		0,0	0,5	2,37
	İran		0,6	0,3	1,26